

HOREN EN BESLISSSEN BIJ VERSTANDELIJKE EN PSYCHISCHE BEPERKINGEN

CASUSSTUDIES BEKEERLINGEN

VERSIE 1.0

HOREN EN BESLISSSEN BIJ VERSTANDELIJKE EN PSYCHISCHE BEPERKINGEN

CASUSSTUDIES BEKEERLINGEN

Versie 1.0, september 2020

Dr. Marnix Visscher
 Coördinator juridische ondersteuning

N.B.: Dit rapport bevat links naar diverse documenten op onze website www.juridisch.gave.nl. Om toegang te verkrijgen tot deze documenten is (gratis) registratie nodig op de bibliotheekpagina.

INHOUD

SAMENVATTING.....	2
1 INLEIDING.....	3
2 INFORMATIEVERGARING.....	4
2.1 Gehoor.....	4
2.2 Niet-horen.....	5
3 BESLUITVORMING.....	7
3.1 Verklaringen van de vreemdeling.....	8
3.2 Compensatie.....	9
3.3 Verklaringen van derden.....	10
4 INZICHTELIJKHEID.....	12
5 RAPPORTEN VAN DESKUNDIGEN.....	14
6 CONCLUSIES.....	15
BIJLAGE 1 CASUSSEN.....	17
A. GAM (EGYPTE).....	17
B. MHN (AFGHANISTAN).....	20
C. AMMH (IRAK).....	28
D. MRA (IRAK).....	37
BIJLAGE 2 VRAAGSTELLING IND MEDE BEPALEND VOOR WEGING.....	46

SAMENVATTING

In dit rapport zijn vier casussen besproken van asielaanvragen van bekeerlingen met een verstandelijke of psychische beperking welke recent aan onze stichting zijn voorgelegd. In totaal omvat het onderzoek acht (opvolgende) aanvragen. In het onderzoek is nagegaan in hoeverre en op welke wijze in het onderzoek en de beoordeling rekening is gehouden met de verstandelijke of psychische beperkingen van de vreemdeling. Hierbij is gereflecteerd op de toepassing van de werkinstructies WI 2010/13, 2015/8 en 2019/18.

Geconstateerd is dat het kennelijk moeite kost om tijdens de gehoren goed rekening te houden met verstandelijke en psychische beperkingen van de vreemdeling. Soms wordt er wel rekening mee gehouden dat niet te veel gevraagd moet worden naar kennis van zeer feitelijke aard, maar is de manier van vragenstellen zelf te complex en te abstract. Verder valt op, dat in meerdere zaken uit is gegaan van de assumptie dat een bekering een overwegend cognitief proces is. Dit uitgangspunt is in zijn algemeenheid al problematisch, maar des te meer bij vreemdelingen met een verstandelijke of psychische beperking.

In twee zaken is een vertrouwenspersoon ingeschakeld omdat de vreemdeling langdurig niet gehoord kon worden door de IND. Het inschakelen van een vertrouwenspersoon, die de vreemdeling bijvoorbeeld kan helpen zijn levensverhaal te verwoorden en die een gesprek met de vreemdeling kan voeren, kan een goed alternatief zijn. Wel lijkt het aan te bevelen om hierover met de IND te overleggen zodat de IND kan aangeven op welke vragen de dienst antwoord zoekt.

In de besluitvorming valt op dat in meerdere zaken een onrealistisch kennisniveau verwacht is. Ook is een vreemdeling tegengeworpen dat hij te oppervlakkig, vaag en summier verklaard heeft over zijn kennismaking met het nieuwe geloof zonder dat kenbaar rekening is gehouden met zijn ernstige vorm van PTSS en met het feit dat bedoelde kennismaking zich reeds vele jaren geleden heeft afgespeeld.

Van toepassing van compensatie conform WI 2019/18, waarbij bijvoorbeeld de nadruk in de beoordeling van de geloofwaardigheid van bekering meer kan vallen op het onderdeel activiteiten in plaats van het onderdeel proces van bekering, is in de onderzochte zaken niet gebleken.

Verklaringen van derden, waaronder deskundigen, zijn in de onderzochte zaken niet in afdoende mate meegewogen. Het komt zelfs voor dat de IND zonder zelf een deskundige te raadplegen eigen conclusies aan een rapport van een deskundige verbindt die niet gedragen worden door het feitenrelaas van het deskundigenrapport.

In conclusie geven de bevindingen van deze studie, ofschoon beperkt van omvang, reden tot zorg omtrent de bekwaamheid van IND medewerkers om asielaanvragen van bekeerde vreemdelingen met verstandelijke of psychische beperkingen met de benodigde procedurele waarborgen te omringen. Er is blijkens de bevindingen een te beperkt begrip van wat verstandelijke en psychische beperkingen kunnen inhouden voor de wijze waarop een vreemdeling tot bekering komt, de wijze waarop hem daarover vragen gesteld kan worden en hoe de door de vreemdeling afgelegde verklaringen en overlegde verklaringen van derden, waaronder deskundigen, te interpreteren en mee te wegen.

1 INLEIDING

In de eerste helft van 2020 heeft onze stichting meerdere zaken onder ogen gekregen van asielzoekers die te kampen hebben met verstandelijke of psychische beperkingen. Soms kan een vreemdeling volgens het FMMU-advies wel gehoord worden maar ondervindt hij beperkingen in het begrijpen van de vraagstelling en in het coherent en consistent verklaren. Soms is het advies dat de vreemdeling niet gehoord kan worden.

Indien sprake is van verstandelijke of psychische beperkingen, dient blijkens werkinstructie WI 2015/8 te worden beoordeeld of er bijzondere procedurele waarborgen nodig zijn. In gevallen waarbij er om medische (psychische) redenen beperkingen zijn in het kunnen horen van de vreemdeling, voorziet werkinstructie WI 2010/13 in het aanwenden van alternatieve vormen van informatievergaring, zoals het inwinnen van informatie bij derden en het verstrekken van informatie via gemachtigde, Vluchtelingenwerk en/of vertrouwenspersoon en op schrift gestelde verklaringen.

Blijkens werkinstructie WI 2015/8 wordt er bij vreemdelingen die analfabeet, ongeschoold of laaggeschoold zijn ook gesproken van een verstandelijke beperking. Voor deze groep is geen afzonderlijke openbare werkinstructie beschikbaar, zoals dat wel het geval is bij medische (psychische) beperkingen. Dat laat onverlet dat vergelijkbare procedurele waarborgen nodig kunnen zijn.

Als aan de asielaanvraag van de vreemdeling een bekering tot een ander geloof ten grondslag is gelegd, zoals het geval is in de aan onze stichting voorgelegde zaken, is bovendien werkinstructie WI 2019/18 van toepassing. Deze werkinstructie biedt de mogelijkheid van compensatie: indien een vreemdeling vanwege bijvoorbeeld verstandelijke of psychische beperkingen niet in staat is om goed te verklaren over zijn motieven voor en proces van bekering of over zijn kennis van het nieuwe geloof, kan aan verklaringen omtrent zijn activiteiten een groter gewicht worden toegekend. Ook kunnen verklaringen van derden in geval van twijfel de doorslag geven.

Dit rapport bevat een casusstudie van vier zaken die recent aan onze stichting zijn voorgelegd. In totaal omvat het onderzoek acht (opvolgende) asielaanvragen. Ofschoon het onderzoek in die zin een beperkte omvang heeft, zijn de conclusies toch wel zodanig zorgwekkend dat een breder onderzoek wenselijk lijkt.

De uitgebreide casusbesprekingen zijn te vinden in bijlage 1. De hoofdstukken 2 t/m 5 geven een thematische bespreking op basis van de bevindingen hiervan. Het rapport wordt afgesloten met de conclusies in hoofdstuk 6.

2 INFORMATIEVERGARING

2.1 GEHOOR

In par. 3.2 van WI 2010/13 wordt over het gehoor het volgende vermeldt:

“Tijdens het gehoor kan ook maatwerk worden toegepast door de hoormedewerker.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- *regelmatig terugkoppelen van hetgeen is verklaard;*
- *mate van doorvragen op specifieke onderwerpen van het relaas;*
- *rekening houden met verminderd vermogen om coherent en consistent te verklaren (door bijvoorbeeld op een rustige manier door te vragen als iets niet duidelijk wordt verwoord door de asielzoeker);*
- *rekening houden met verminderd geheugen (zaken herhalen, checkvragen stellen, iemand geruststellen als diegene niet alle details meer weet);*
- *in overleg met gemachtigde en asielzoeker afwijken van gemaakte afspraken (bijvoorbeeld omdat een asielzoeker uitgebreid aan het verklaren is over traumagerelateerde onderwerpen, terwijl eerder afgesproken was om het gehoor in tijd te beperken).*

Vorenstaande zijn slechts voorbeelden en niet limitatief. Tijdens het uitvoeren van het gehoor kunnen zich immers allerlei situaties voordoen, waar de medewerker op dat moment mee om moet kunnen gaan. Het is van belang dat emotionele reacties of ander opvallend gedrag tijdens het gehoor door de hoormedewerker wordt genoteerd, zodat het rapport van het nader gehoor een goed en volledig beeld geeft van het verloop van het gehoor.

Van belang hierbij is ook dat in de inleiding van het rapport van gehoor wordt vermeld welke extra voorzieningen zijn getroffen tijdens het gehoor. Bovendien moet uit het rapport van gehoor blijken op welke wijze rekening is gehouden met de aanwezige beperkingen en hoe bijvoorbeeld getracht is maatwerk te leveren.

Inzake **casus B** is door de rechtbank geoordeeld dat tijdens het gehoor uit 2015 rekening is gehouden met de beperkte verstandelijke vermogens van de vreemdeling door de nadruk te leggen op het proces dat heeft geleid tot de bekering van de vreemdeling en in mindere mate vragen zijn gesteld over zijn geloofskennis. Naderhand heeft gemachtigde het gehoor voorgelegd aan een deskundige die concludeerde dat de vreemdeling een flink aantal vragen is gesteld dat voor hem moeilijk te begrijpen en te beantwoorden was. Niet wordt getwijfeld aan de positieve inzet van de gehoormedewerker om het gehoor aan te passen aan het niveau van de vreemdeling, maar de gehoormedewerker is daar desalniettemin niet in geslaagd, aldus de deskundige.

Het valt op in deze zaak, dat de rechtbank dus alleen gekeken heeft naar de onderwerpen waarop de vreemdeling vragen zijn gesteld. Uitgangspunt is geweest dat je iemand met verstandelijke beperkingen niet te veel kennisvragen moet stellen. Niet is verdisconteerd, dat verstandelijke beperkingen ook gevolgen hebben voor het begrijpen van de gestelde vragen, op welk vlak dan ook, waar in WI 2010/13 juist wel aandacht voor wordt gevraagd.

Inzake **casus C** is aan de orde dat de vreemdeling analfabeet is en laagopgeleid. Ook dat levert verstandelijke beperkingen op zoals ook in WI 2015/8 wordt aangegeven. Desalniettemin wordt de vreemdeling tijdens de gehoren van de opeenvolgende asielaanvragen geconfronteerd met plotselinge en soms ook bevreemdende wendingen in de vraagstelling. Zo is hem eerst de vraag gesteld waarom de islam niet meer voor hem voldeed en wordt hem vervolgens opeens gevraagd over de bekering zonder dat hij de gelegenheid heeft gehad om zijn verhaal vanaf zijn persoonlijke ervaringen met de islam tot aan zijn ervaringen met de kennismaking met het christelijke geloof geordend te vertellen. Op meer plekken springt het gehoor nogal van de hak op de tak. Ook legt het gehoor op meerdere plaatsen een bijzondere interesse aan de dag voor het *wanneer* van gebeurtenissen in de verhaallijn, een vraag waar een analfabeet, die immers ook geen agenda bij zal houden, ook als regel geheel niet mee bezig is. De vraag naar het feitelijke verloop, het *hoe*, van zijn bekeringsproces komt echter nauwelijks aan de orde. Waar de vreemdeling vertelt over bepaalde gevoelens en veranderingen daarin gaandeweg het bekeringsproces, wordt hem ook niet de gelegenheid geboden om daar wat meer over te vertellen. Aangaande vragen omtrent het kerkbezoek van de vreemdeling valt op dat ook hier de nadruk niet ligt op de persoonlijke ervaring en beleving van de vreemdeling maar veeleer op voor het bekeringsproces weinig relevante feitelijke kennis omtrent de organisatiestructuur van een kerkgemeenschap en het kunnen benoemen van namen en nummers van liederen en gebeden. Ook wordt de vreemdeling geconfronteerd met behoorlijk abstracte en deels juridische formuleringen.

Inzake **casus D** is tijdens het gehoor wel rekening gehouden met het analfabetisme van de vreemdeling, maar heeft gemachtigde naar aanleiding van signalen van de bij het nader gehoor aanwezige tolk en van de eigen ervaringen bij de nabespreking aangevoerd dat er daarnaast kennelijk ook sprake is van beperkte verstandelijke vermogens, om reden waarvan gemachtigde verzoekt om VA zending zodat er tijd is voor onderzoek. De IND is van mening dat er geen signalen zijn die hiertoe nopen. Onderzoek in opdracht van gemachtigde brengt echter wel een licht verstandelijk beperkt intelligentieniveau aan het licht, waar aldus geen rekening mee is gehouden. Het geeft te denken dat de bij het nader gehoor aanwezige tolk de signalen wel heeft opgepakt en de gehoord medewerker niet.

2.2 NIET-HOREN

WI 2010/13 handelt in par. 4 over de situatie dat de vreemdeling om medische redenen niet gehoord kan worden:

De situatie dat een asielzoeker in het geheel niet gehoord zal kunnen worden, zal naar verwachting slechts in uitzonderlijke gevallen voorkomen. Er kan zich ook de situatie voordoen dat een verslag van gehoor, ondanks de extra voorzieningen die zijn toegepast bij het gehoor, toch geen volledig beeld geeft van de situatie van een asielzoeker. In die gevallen kan het nuttig blijken om gebruik te maken van alternatieve of aanvullende vormen van informatievergaring¹. Hierbij kan gedacht worden aan de volgende vormen van informatievergaring:

¹ Zie in dit kader ook bijvoorbeeld de antwoorden van de Staatssecretaris van Justitie op kamervragen van de leden Spekman, De Wit, Azough, Anker en Pechtold over het Meldpunt Asielzoekers met Psychische Problemen (ingezonden 22 januari 2008, nr. 1492) of artikel 12, lid 3 van de Procedurerichtlijn.

- gebruik van gehoren/informatie van familieleden;
- informatie van behandelaar (voorzover mogelijk i.v.m. beroepsgeheim);
- via individueel onderzoek bij de Minister van Buitenlandse Zaken;
- informatie via gemachtigde, Vluchtelingenwerk en/of vertrouwenspersoon (al dient wel duidelijk te zijn op welke wijze de informatie is verkregen en of de IND niet op soortgelijke wijze de informatie zou kunnen verkrijgen);
- op schrift stellen van relaas door asielzoeker.

Ook hier is geen sprake van een limitatieve opsomming.

Benadrukt wordt nogmaals dat het uitgangspunt is dat in beginsel alle asielzoekers gehoord kunnen worden. Indien gebruik gemaakt wordt van andere bronnen zal moeten worden bezien of nadere vraagstelling aan de asielzoeker mogelijk is (bijvoorbeeld naar aanleiding van een geschreven relaas).

Inzake **casus A** is geconcludeerd dat de vreemdeling langdurig niet gehoord kan worden. Als alternatief is overeengekomen dat de vreemdeling gehoord wordt door een vertrouwenspersoon, in deze zaak een predikant. De IND heeft vertrouwenspersoon een aantal vragen meegegeven waarop de IND een antwoord zoekt. Tevens heeft de vreemdeling onder begeleiding van de vertrouwenspersoon zijn levensverhaal op schrift gesteld. Onze stichting is gebleken dat dit in deze zaak goed gewerkt heeft om het relaas geordend en inzichtelijk op tafel te krijgen.

Inzake **casus B** is bij de opvolgende aanvraag in 2019 ook aan de orde dat de vreemdeling niet gehoord kan worden en is een gespreksverslag van de Commissie Plaisier overlegd. Hieraan is door de IND geen waarde gehecht, onder meer omdat door de IND niet wordt ingezien waarom de vreemdeling bij de IND geen verklaringen kan afleggen waar waarde aan zou kunnen worden gehecht, maar dat de verklaringen afgelegd bij de Protestantse Kerk Nederland of op het kantoor van gemachtigde wel zouden moeten worden gevolgd. In het licht van casus A én van de werkinstructie WI 2010/13 is dit toch wel een opmerkelijke tegenwerping die niet vrij is van willekeur.

Een verschil met casus A is wel, dat in casus B geen vooroverleg is geweest over een alternatieve vorm van informatievergaring. Daardoor is het risico groter dat de door vertrouwenspersoon verstrekte informatie voor de IND onvoldoende is om tot een beoordeling te komen. Dat neemt niet weg dat de IND het rapport van de Commissie Plaisier op de inhoudelijke merites had moeten beoordelen.

Ten aanzien van **casus A** is verder geconstateerd dat het wenselijk was geweest als de vertrouwenspersoon op onderdelen wat verder doorgevraagd had. Onze stichting ziet in dit verband een leemte in de toepassing van WI 2010/13 in die zin dat niet duidelijk is hoe gehandeld moet worden indien achteraf blijkt dat bepaalde verklaringen van de vreemdeling, afgelegd ten overstaan van vertrouwenspersoon, meer diepgang behoeven doch de vreemdeling daar niet nader naar gevraagd is. Blijkens jurisprudentie (zie bijlage 2) kan het afleggen van te algemene en vage verklaringen niet zonder meer aan de vreemdeling worden tegengeworpen indien blijkt dat de IND niet voldoende heeft doorgevraagd. Hoe dat is als een vertrouwenspersoon op een bepaald punt niet heeft doorgevraagd is niet vastgelegd.

3 BESLUITVORMING

Par. 5 van WI 2010/13 handelt over de besluitvorming:

In het kader van het traumatabeleid staat in de Vreemdelingencirculaire (C2/4.2.4) al aangegeven, dat ten aanzien van de vraag of het asielrelaas consistent is, rekening dient te worden gehouden met de geestelijke gesteldheid van de asielzoeker in het licht van het traumatabeleid.

Van belang bij het nemen van een beslissing is te beseffen dat een asielzoeker met medische/psychische problemen mogelijk niet in staat zal blijken om coherent en consistent te verklaren. Deze situatie kan zich ook nog steeds voordoen met inachtneming van de extra voorzieningen bij het nader gehoor.

Op basis van het verslag van nader gehoor en eventuele andere informatiebronnen, zal per individuele zaak een afweging moeten worden gemaakt of geconstateerde inconsistenties en incoherente verklaringen wel of niet gebruikt kunnen worden in het te nemen besluit. De vraag in hoeverre incoherenties en inconsistenties wel of niet kunnen worden tegengeworpen is deels af te leiden uit (medische) verklaringen in het dossier, en wordt voor het overige overgelaten aan de inschatting van de IND-medewerker. Deze dient zoveel mogelijk de psychische/medische beperkingen van de vreemdeling in het achterhoofd te houden bij de vraag of inconsistenties mogen worden tegengeworpen. In het gehoor zelf dient hier ook de nodige aandacht aan te zijn besteed (zie ook paragraaf 3.2).

Uitgangspunt blijft ook in dit soort zaken dat de asielzoeker aannemelijk moet maken dat er een rechtsgrond voor verlening bestaat (zie artikel 31, eerste lid, Vw). Tevens wordt bij het onderzoek naar de aanvraag betrokken de omstandigheden genoemd in artikel 31, tweede lid, Vw.

Indien geoordeeld wordt dat het afleggen van incoherente en inconsistente verklaringen te herleiden is tot de medische/psychische situatie van de asielzoeker, dan zullen deze verklaringen niet snel worden tegengeworpen. Hiaten, vaagheden, tegenstrijdigheden en ongerijmde wendingen zullen dan ook niet worden tegengeworpen. In die gevallen zal ook sneller worden getoetst op de zwaarwegendheid van het asielverzoek. Een relaas kan desondanks wel ongeloofwaardig worden geacht op hoofdlijnen of omdat er zeer onwaarschijnlijke gebeurtenissen in voorkomen of omdat het relaas niet overeenstemt met wat bekend is uit openbare bronnen².

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de besluitvorming zoals die in de besproken casussen heeft plaatsgevonden. Hierbij wordt gekeken naar de wijze waarop de eigen verklaringen van de vreemdeling gewaardeerd worden, wordt nader stilgestaan bij een aspect van de weging, namelijk de mogelijkheid van compensatie zoals verwoord in WI 2019/18, en de waardering van verklaringen van derden.

² Zie ABRS 15 juli 2010, nr 201001871/1.

3.1 VERKLARINGEN VAN DE VREEMDELING

In **casus A** valt op dat de vreemdeling is tegengeworpen dat hij te oppervlakkig, vaag en summier verklaard heeft over zijn kennismaking met het nieuwe geloof en is geoordeeld dat de vreemdeling weinig kennis heeft van de christelijke geloofsleer. Het lijkt er niet op dat in de beoordeling wezenlijk rekening is gehouden met de geconstateerde ernstige PTSS van de vreemdeling die zodanig was dat hij langdurig niet gehoord kon worden en, in samenhang hiermee, met het feit dat zijn proces van bekering zich reeds vele jaren geleden in het land van herkomst had voltrokken. Daar komt nog bij dat in geval van deze vreemdeling gesproken kan worden van een bekering tot een mystieke vorm van het christelijke geloof, wat met zich meebrengt dat cognitieve kennis van het geloof voor hem van veel minder belang is dan voor, bijvoorbeeld, een gangbare protestantse vorm van het christelijke geloof.

Ook inzake **casus C** is dezerzijds geconcludeerd dat noch in de gehoren noch in de besluitvorming rekening is gehouden met het analfabetisme van de vreemdeling. Zo is in de beoordeling van de derde asielaanvraag van de vreemdeling verwacht dat hij kan verklaren omtrent een innerlijk proces van afweging van voor- en nadelen en dat hij zich verdiept heeft in aspecten van de kerkgeschiedenis teneinde een goede vergelijking te kunnen maken. Het besluit getuigt ervan dat is uitgegaan van een op stereotype gebaseerde assumptie dat een bekeringsproces in overwegende mate een cognitief proces is van afweging en van wikken en wegen en niet (in hoofdzaak) ingegeven kan zijn door persoonlijke ervaringen. Daargelaten dat deze assumptie in zijn algemeenheid reeds zeer aanvechtbaar is, is het te meer stuitend dat zulks ook bij een analfabeet die daaruit voortvloeiend minder ontwikkelde verstandelijke vermogens heeft, verwacht is. Ook in de beoordeling van de vierde en vijfde asielaanvraag blijft de nadruk liggen op de verwachting dat een bekering in overwegende mate een cognitief proces is van afweging en van wikken en wegen.

Inzake **casus D** heeft de IND de besluitvorming voortgezet zonder onderzoek naar de verstandelijke vermogens van de vreemdeling af te wachten ofschoon gemachtigde signaleerde dat de vreemdeling mogelijk beperkte verstandelijke vermogens heeft. Dit laatste is door een deskundige bevestigd, maar is in de besluitvorming niet meegewogen omdat de IND het niet nodig achtte de uitkomst van het onderzoek af te wachten. In de besluitvorming is de vreemdeling vaagheden en tegenstrijdigheden tegengeworpen die minstens voor een niet onbelangrijk deel teruggevoerd kunnen worden op de beperkte verstandelijke vermogens en het analfabetisme van de vreemdeling. In het voornemen (p. 4) is gesteld:

“Betrokkene is tijdens het nader gehoor meerdere keren in de gelegenheid gesteld om de tijd te nemen zijn relaas te verduidelijken. Betrokkene is hierin, gelet op voorgaande, niet geslaagd. Nogmaals, het analfabetisme van betrokkene doet hier niet aan af, vooral ook omdat betrokkene zich in Irak altijd goed staande heeft kunnen houden, hij was naar eigen zeggen een succesvol marktkoopman, die goed verdiende. Hij moet dus ook met geld kunnen omgaan, met klanten en bestellingen, hiervoor is toch een redelijk goed werkend geheugen vereist, de enkele verklaring van betrokkene dat hij niet veel weet omdat hij een klein geheugen zou hebben, wordt dan ook niet gevolgd.”

In deze beoordeling is echter niet meegewogen dat de vreemdeling blijkens zijn verklaringen vanaf zijn negende was gaan meewerken in een eenvoudige routinematige handel met een zeer eenvoudige en boekhouding die hij tot aan zijn vertrek uit Irak heeft voortgezet.

Inzake **casus D** is, evenals in casus C, uitgegaan van de assumptie dat cognitieve aspecten leidend zijn voor de motieven en het proces van bekering, hetgeen niet alleen in zijn algemeenheid, ook blijktens WI 2019/18, een onjuist uitgangspunt is maar wat tevens zou inhouden dat een analfabeet en iemand met een verstandelijke beperkingen niet of slechts zeer moeizaam tot bekering zou kunnen komen. Dit is echter in strijd met de visie van menig christelijke geloofsgemeenschap, een visie waartegenover de staatssecretaris geen andere eigen mening tegenover mag stellen. Het is immers niet de competentie van de overheid te oordelen over de mogelijkheid voor enige groep mensen of en hoe zij kunnen toetreden tot een bepaald geloof of geloofsgemeenschap.

Inzake casus D is, evenals in casus C, uitgegaan van de assumptie dat cognitieve aspecten leidend zijn voor de motieven en het proces van bekering, hetgeen niet alleen in zijn algemeenheid, ook blijktens WI 2019/18, een onjuist uitgangspunt is maar wat tevens zou inhouden dat een analfabeet en iemand met een verstandelijke beperkingen niet of slechts zeer moeizaam tot bekering zou kunnen komen. Dit is echter in strijd met de visie van menig christelijke geloofsgemeenschap, een visie waartegenover de staatssecretaris geen andere eigen mening tegenover mag stellen. Het is immers niet de competentie van de overheid te oordelen over de mogelijkheid voor enige groep mensen of en hoe zij kunnen toetreden tot een bepaald geloof of geloofsgemeenschap.

3.2 COMPENSATIE

In asielaanvragen waaraan een bekering ten grondslag ligt, i.e. in de zaken die in dit rapport aan de orde zijn, wordt getoetst aan de hand van de volgende drie elementen:

- motieven voor en proces van bekering;
- kennis van het nieuwe geloof;
- activiteiten die verband houden met het nieuwe geloof en het effect van de veranderingen.

Dit is vastgelegd in werkinstructie WI 2019/18, waarin ook de mogelijkheid van compensatie wordt gegeven:

Indien er ten aanzien van één element minder goede verklaringen zijn afgelegd, kunnen de andere elementen dit 'compenseren', mits de vreemdeling in staat is daarover wel verklaringen af te leggen die overtuigend genoeg zijn om de zwakkere elementen te 'compenseren'. (par. 4.1)

Het gesprek over activiteiten en gedrag kan vreemdelingen die laaggeletterd zijn of anderszins moeite hebben woorden te geven aan hun bekeringsproces of geloofskennis toch uitnodigen woorden te geven aan hun bekering. (par. 3.4)

Inzake **casus A** is geen compensatie toegepast, enkel omdat het (oorspronkelijke) besluit dateert van net voor het van kracht worden van WI 2018/10, ofschoon lopende de beroepsprocedure nog aanvullend informatie is ingewonnen betreffende de bekering en het geloof van de vreemdeling en het in de rede had gelegen om in de aanvullende informatiewinning ook uitdrukkelijk aandacht te besteden aan het onderdeel activiteiten.

Inzake **casus C**, waar sprake is van analfabetisme, is geen sprake geweest van het toepassen van compensatie of zelfs maar de overweging daarvan. Integendeel: tijdens het gehoor is de vreemdeling letterlijk voorgehouden: *“Met het tonen van kennis en het verrichten van activiteiten in de kerk kunt u niet aannemelijk maken dat sprake is van een verdieping van uw geloof.”* Blijkens de context van het geheel aan vragen die aan de vreemdeling zijn gesteld (aangehaald in de casusbespreking in bijlage 1) heeft de gehoordmedewerker er mee willen zeggen dat voor de beoordeling van de asielaanvraag vooral verklaringen over de motieven voor bekering van belang zijn. Er is aldus geen toepassing gegeven aan de in WI 2019/18 gespecificeerde bijzondere procedurele waarborg voor laaggeletterde bekeerlingen.

Ook inzake **casus D** is niet gebleken van de toepassing van de mogelijkheid van compensatie. Wel wordt tegengeworpen dat de vreemdeling ‘eigenlijk niet iets [kan] vertellen over zijn innerlijke gemoedstoestand’, hetgeen juist voor mensen met een verstandelijke beperking en met het eenvoudige leven als waar de vreemdeling in casu over verklaard heeft vaak heel moeilijk is, maar er wordt voorbijgegaan aan de verklaringen omtrent levensverandering en aan een belangrijke, de levensverandering bevestigende, verklaring van een derde.

3.3 VERKLARINGEN VAN DERDEN

Blijkens WI 2019/18 wordt aan verklaringen en/of rapporten van kerkelijke instanties waarin op basis van eigen waarnemingen wordt aangegeven welke rol de vreemdeling speelt binnen een (kerkelijke) organisatie en hoe hij hier binnen de gemeenschap uiting aan geeft, waarde toegekend. Het betreft namelijk feitelijke informatie die wordt toegevoegd aan het dossier en die de verklaringen omtrent het element activiteiten ondersteunen, waardoor de IND beter in staat wordt gesteld tot een geloofwaardigheidsbeoordeling te komen. In twijfelgevallen kunnen verklaringen van derden – mits deze verklaringen daadwerkelijk een toevoeging zijn op het dossier – de doorslag geven. (par 4.1.3)

In **casus C** zijn de ingebrachte verklaringen van een psycholoog, godsdienstpedagoog en neerlandicus niet geaccepteerd als objectieve deskundigenrapporten omdat de opstellers ervan geschreven hebben vanuit de positie van mede-gemeentelid (uitspraak rechtbank d.d. 12 februari 2020 r.o. 5.1) Onze stichting begrijpt dat de verklaringen daarom niet aangemerkt zijn als een deskundigenbericht. Dat laat evenwel onverlet dat de verklaringen meegewogen hadden moeten worden als verklaringen van derden die informatie over de vreemdeling toevoegen aan het dossier zoals aangegeven in WI 2019/18. De verklaringen zijn in de vijfde asielprocedure echter ook niet geaccepteerd als nieuwe elementen en bevindingen omdat de vreemdeling ze naar het oordeel van de IND reeds in zijn vierde procedure had kunnen inbrengen aangezien hij toen reeds (sinds kort) aangesloten was bij de gemeente waar de opstellers van de verklaringen toe behoren. Hiermee is er aan voorbijgegaan dat de opstellers hun verklaringen geschreven vanuit een langerdurende kennismaking met de vreemdeling. Niet valt in te zien dat kerkelijke personen reeds zulke verklaringen kunnen schrijven op basis van slechts een korte kennismaking met de vreemdeling.

In WI 2015/8 is het volgende opgenomen:

De medewerker moet vanaf de eerste aanmelding en gedurende de hele asielprocedure alert zijn op het zich voordoen van behoeften aan een procedurele waarborg.

Zodra duidelijk is dat er sprake is van kwetsbaarheid, verplicht de richtlijn de IND om passende steun te bieden. Dit begrip is niet nader gedefinieerd. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan dit begrip is dan ook ter beoordeling aan de IND en is een kwestie van maatwerk. (par. 3)

Blijkens Afdelingsuitspraak ECLI:NL:RVS:2018:2085 kunnen duidelijke indicaties van de behoefte aan bijzondere procedurele waarborgen ook achteraf van belang zijn voor de waardering van in een eerdere asielprocedure afgelegde verklaringen, ook als het toenmalige FMMU-advies geen indicatie gaf van de behoefte aan bijzondere procedurele waarborgen. Nu in de zaak van casus C bij het indienen van de vijfde asielaanvraag duidelijke indicaties meegegeven zijn van de noodzaak van procedurele waarborgen in verband met verstandelijke beperkingen, had verwacht mogen worden dat deze verklaringen aanleiding gaven tot herwaardering van de eerdere asielaanvragen. Dat de verklaringen afkomstig zijn van mede-gemeenteleden en daarom niet aangemerkt kunnen worden als onafhankelijk deskundigenbericht doet niet af aan de deskundigheid van de opstellers van de verklaringen en aan de inhoudelijke motivering van de verklaringen. Verwezen zij met name naar de verklaring van drs. Ingrid de Zwart, predikant en godsdienstpedagoog, die concreet beschrijft dat zij voor het onderricht aan de vreemdeling vaak koos voor plaatjes of werkte met een vertelmethode die geschikt is voor mensen die niet talig zijn. Juist vanuit haar deskundigheid als godsdienstpedagoog had aan haar verklaring ten deze zeker waarde moeten worden toegekend, zowel ten aanzien van een herwaardering van het onderzoek en de besluitvorming in de eerdere aanvragen van de vreemdeling als in de toepassing van bijzondere procedurele waarborgen in de nieuwe vijfde asielaanvraag van de vreemdeling. Daarbij komt nog dat het analfabetisme van de vreemdeling reeds in de eerdere procedures bekend was maar dat de IND in geen van de eerdere procedures heeft laten blijken daar rekening mee te hebben gehouden. Het mag dan toch niet zo zijn dat de vreemdeling daar vervolgens de dupe van blijft en dat geen herstel van dit verzuim meer mogelijk is.

WI 2019/18 (par. 4.13) stelt het volgende:

In twijfelgevallen kunnen verklaringen van derden – mits deze verklaringen daadwerkelijk een toevoeging zijn op het dossier – wel de doorslag geven.

Inzake **casus D** is echter voorbijgegaan aan een belangrijke, de gestelde levensverandering van de vreemdeling bevestigende, verklaring van een derde en is aldus niet overwogen of de ondersteunende verklaring van derde, gezien de twijfel, de doorslag kan geven.

4 INZICHTELIJKHEID

In par. 3.2 van WI 2010/13 wordt over het gehoor het volgende vermeldt:

Tijdens het uitvoeren van het gehoor kunnen zich immers allerlei situaties voordoen, waar de medewerker op dat moment mee om moet kunnen gaan. Het is van belang dat emotionele reacties of ander opvallend gedrag tijdens het gehoor door de hoormedewerker wordt genoteerd, zodat het rapport van het nader gehoor een goed en volledig beeld geeft van het verloop van het gehoor.

Van belang hierbij is ook dat in de inleiding van het rapport van gehoor wordt vermeld welke extra voorzieningen zijn getroffen tijdens het gehoor. Bovendien moet uit het rapport van gehoor blijken op welke wijze rekening is gehouden met de aanwezige beperkingen en hoe bijvoorbeeld getracht is maatwerk te leveren.

Par. 5 van WI 2010/13 meldt voorts het volgende:

In het rapport van gehoor, maar ook in de motivering van het voornemen en de beschikking (en in de minuut) zal aangegeven moeten worden op welke wijze rekening is gehouden met de medische (psychische of fysieke) beperkingen én hoe dit is meegenomen in het voorliggende besluit. Indien in voornemen en beschikking wel hiaten, vaagheden en /of tegenstrijdigheden worden tegengeworpen, dient aandacht te worden besteed aan de motivering, waarom gemeend wordt deze te kunnen tegenwerpen.

Inzake **casus A** is gebruik gemaakt van informatie-inwinning middels een vertrouwenspersoon. In zoverre kan gezegd worden dat kenbaar rekening is gehouden met de psychische beperkingen van de vreemdeling. Het na deze informatie-inwinning uitgebrachte aanvullende besluit d.d. 8 januari 2019 maakt echter niet inzichtelijk op welke wijze in de besluitvorming rekening is gehouden met voornoemde beperkingen.

Inzake **casus B** is gesteld dat tijdens het gehoor uit 2015 rekening is gehouden met de beperkte verstandelijke vermogens van de vreemdeling door de nadruk te leggen op het proces dat heeft geleid tot de bekering van de vreemdeling en in mindere mate vragen zijn gesteld over zijn geloofskennis. Naderhand heeft gemachtigde het gehoor voorgelegd aan een deskundige die concludeerde dat de vreemdeling een flink aantal vragen is gesteld dat voor hem moeilijk te begrijpen en te beantwoorden was. Niet wordt getwijfeld aan de positieve inzet van de gehoormedewerker om het gehoor aan te passen aan het niveau van de vreemdeling, maar de gehoormedewerker is daar desalniettemin niet in geslaagd, aldus de deskundige. Er is miskend dat verstandelijke beperkingen niet enkel invloed hebben op het verkrijgen van feitelijke kennis maar ook op het begripsniveau i.e. het kunnen begrijpen en beantwoorden van de gestelde vragen, waarvan in casu is vastgesteld dat deze voor de vreemdeling een te hoog abstractieniveau hadden.

Inzake **casus C** blijkt uit de dossierstukken van de opeenvolgende asielaanvragen van de vreemdeling dat nergens is aangegeven op welke wijze rekening is gehouden met het analfabetisme en de daaruit voortvloeiende verstandelijke beperkingen van de vreemdeling. In de beschikking van de vijfde asielaanvraag van de vreemdeling, waaraan mede verklaringen aangaande de verstandelijke beperkingen van de vreemdeling ten grondslag zijn gelegd, wordt enkel gesteld:

Met betrekking tot hetgeen is aangevoerd over de laaggeletterdheid en de intellectuele beperkingen van betrokkene, wordt overwogen dat dit evenmin nieuwe elementen of bevindingen zijn ten opzichte van de vorige asielprocedures van betrokkene. Derhalve zijn uit de door betrokkene overgelegde verklaringen van derden geen nieuwe elementen of bevindingen ten opzichte van zijn vorige asielprocedures te herleiden.

waaruit blijkt dat, evenals in de eerdere asielaanvragen van de vreemdeling, geen rekening is gehouden met de verstandelijke beperkingen van de vreemdeling. Op basis van de dossierstukken is tevens vastgesteld dat in de beoordeling van de opeenvolgende asielaanvragen in hoofdzaak is uitgegaan van de assumptie dat een bekering in overwegende mate een cognitief proces is van feitenonderzoek en wikken en wegen, een assumptie die in zijn algemeenheid zeer aanvechtbaar is, maar die bij een analfabeet met een zekere mate van verstandelijke beperkingen al helemaal geacht wordt buiten de orde te zijn.

Zoals in par. 3.3 hierboven reeds besproken, kunnen verklaringen van deskundigen omtrent verstandelijke beperkingen nog altijd relevant zijn voor (her)waardering van tijdens een eerdere asielprocedure afgelegde verklaringen indien in die eerdere procedure geen rekening is gehouden met bedoelde verstandelijke beperkingen. Inzake casus C is gebleken dat hier op geen enkele wijze toepassing aan is gegeven.

Inzake **casus D** is in het rapport nader gehoor aangegeven hoe er rekening wordt gehouden met het advies FMMU dat de vreemdeling moeite heeft met het benoemen van exacte data. Ook heeft gemachtigde aangegeven dat tijdens het gehoor in eenvoudige taal is gecommuniceerd. Er is aldus voldoende rekening gehouden met de op moment van (aanvang van) het gehoor bekende beperkingen.

In het besluit is ook op enkele punten kenbaar rekening gehouden met het analfabetisme van de vreemdeling. Althans, er is op punten geoordeeld dat het analfabetisme niet in de weg staat dat van de vreemdeling verwacht mag worden dat hij bijvoorbeeld namen en data moet kunnen onthouden, niettegenstaande dat hij volgens advies FFMU moeite heeft met het benoemen van exacte data en dat de namen welke de vreemdeling had moeten kunnen onthouden namen zijn van hem onbekende belagers. Helemaal bevreemdend wordt het dat beschikking (p. 4) aanvullend tegenwerpt dat aangenomen kan worden dat de vreemdeling wel geleerd heeft te lezen en te schrijven aangezien hij wel geleerd heeft met getallen en prijzen om te gaan, alsof de mogelijkheid om eventueel iets geleerd te hebben voldoende motivatie is om aan te nemen dat iemand dat ook daadwerkelijk geleerd heeft, los van de vraag of er enige behoefte of stimulans in die richting geweest is.

Los van de bij aanvang van het nader gehoor bekende beperkingen van de vreemdeling blijkt de vreemdeling daarenboven nog beperkte verstandelijke vermogens te hebben waar noch tijdens het gehoor noch in de besluitvorming rekening mee is gehouden. Ofschoon deze laatste informatie bij aanvang van het nader gehoor nog niet bekend was, heeft onze stichting wel reden voor het vermoeden dat van de gehoorambtenaar verwacht had mogen worden dat hij signalen die daarop wezen zou oppakken nu de bij het gehoor aanwezige tolk zulke signalen wel opgepakt bleek te hebben en de gemachtigde van de vreemdeling eveneens bij de nabespreking duidelijke signaal meende te krijgen.

5 RAPPORTEN VAN DESKUNDIGEN

Inzake **casus B** is bij de opvolgende aanvraag uit 2016 door een deskundige geoordeeld dat het gehoor is afgenomen zonder dat er voldoende rekening is gehouden met de informatie die uit een psychologisch onderzoek naar voren kwam. De rechtbank heeft dat oordeel overgenomen maar de Afdeling heeft de uitspraak van de rechtbank vernietigd omdat naar het oordeel van de Afdeling de uitslag van het psychologisch onderzoek is beïnvloed door de onderzoeksmethodiek en daarom geen recht doet aan de feitelijke situatie en het verstandelijk vermogen van de vreemdeling. Onze stichting heeft echter grote twijfels over de juistheid van het oordeel van de Afdeling dat tot stand gekomen is zonder contraexpertise en dat voorts geen recht doet aan de wijze waarop de deskundige die het onderzoek heeft uitgevoerd in zijn conclusies reeds rekening heeft gehouden met de invloed van de onderzoeksmethode op de uitkomst. De Afdeling heeft kennelijk de staatssecretaris gevolgd in zijn, niet met contra-expertise onderbouwde, bestrijding van de conclusies van het onderzoek, zonder zich rekenschap te geven van de vraag of de kritiek van de staatssecretaris recht doet aan de bevindingen van het onderzoek. De staatssecretaris is er bijvoorbeeld ook aan voorbijgegaan dat de vreemdeling blijkens de bevindingen van het onderzoek *in aanleg* in staat is tot een hoger prestatieniveau, indien hij de kans krijgt zich verder te ontwikkelen, en heeft ten onrechte geconcludeerd dat hij reeds daadwerkelijk op bedoeld hogere niveau zou (kunnen) functioneren.

Inzake **casus D** heeft de staatssecretaris niet willen wachten op een door gemachtigde aangekondigd onderzoeksrapport aangaande vermoede verstandelijke beperkingen van de vreemdeling. Dit kan inhouden dat de staatssecretaris in strijd met art 3.2 Awb heeft gehandeld door niet te voldoen aan de daarin vastgelegde vereiste om in de voorbereiding van het besluit de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen te verzamelen.³

³ Vergelijk uitspraak zittingsplaats Haarlem inzake [NL20.7235](#) d.d. 10 september 2020.

6 CONCLUSIES

Op basis van onderhavige studie kan geconcludeerd worden dat asielaanvragen van bekeerde vreemdelingen met een verstandelijke of psychische beperking niet altijd worden omgeven met de benodigde bijzondere waarborgen. Onderstaand wordt deze conclusie nader per onderwerp uitgewerkt.

Informatievergaring

Tijdens het gehoor moet rekening worden gehouden met geconstateerde beperkingen. Dit gebeurt op wisselende wijze.

In positieve zin merken we op

- dat soms minder kennisvragen van zeer feitelijke aard worden gesteld
- dat de vraagstelling eenvoudig wordt gehouden;
- dat gebruik gemaakt kan worden van een vertrouwenspersoon als de vreemdeling langdurig niet in staat is gehoor te worden door de IND.

In negatieve zin zien we echter ook:

- complexe en abstracte vraagstellingen;
- vragen van zeer feitelijke aard omtrent precieze data en omtrent weinig ter zake doende feiten als de organisatiestructuur van een kerk;
- geen waarde hechten aan een gespreksverslag van een vertrouwenspersoon.

Bij het inschakelen van een vertrouwenspersoon lijkt het wel aan te bevelen om vooraf te overleggen met de IND, zodat de IND kan aangeven op welke onderwerpen antwoord gezocht wordt. Verder is een aandachtspunt dat vertrouwenspersoon niet op alle onderdelen zo ver heeft doorgevraagd als achteraf gezien wenselijk geweest zou zijn.

Besluitvorming

In de besluitvorming zien we in de onderzochte zaken vooral een gebrek aan de benodigde bijzondere waarborgen:

- veelal wordt uitgegaan van de assumptie dat een bekering een overwegend cognitief proces is, een uitgangspunt dat in zijn algemeenheid al zeer problematisch is, zoals ook reeds uit WI 2019/18 valt af te leiden⁴, maar des te meer bij vreemdelingen met een verstandelijke of psychische beperking;
- een vreemdeling met ernstige PTSS wordt tegengeworpen dat hij te oppervlakkig, vaag en summier verklaard heeft over zijn kennismaking met het nieuwe geloof, terwijl dat bovendien reeds vele jaren geleden heeft plaatsgevonden;
- er wordt geen toepassing gegeven aan de in de werkinstructie WI 2019/18 Bekeerlingen gemelde mogelijkheid van compensatie, bijvoorbeeld door meer gewicht toe te kennen aan verklaringen omtrent activiteiten;
- er wordt voorbijgegaan aan belangrijke, het relaas dan wel de gestelde beperkingen ondersteunende, verklaringen van derden ofschoon deze verklaringen informatie over de

⁴ Onze stichting ziet dit uitgangspunt ook breder in behoorlijk veel zaken nog altijd terugkomen.

vreemdeling toevoegen aan het dossier en zulke verklaringen blijkens WI 2019/18 in twijfelgevallen de doorslag kunnen geven.

Inzichtelijkheid

- Niet in alle zaken is inzichtelijk gemaakt dat en op welke wijze tijdens het gehoor en de besluitvorming rekening is gehouden met de beperkingen van de vreemdeling hoewel dat wel vereist is.
- Waar wel kenbaar rekening is gehouden met de beperkingen van de vreemdeling, worden soms onnavolgbare redeneringen gehanteerd zoals dat een analfabeet wel zal kunnen lezen en schrijven omdat hij enigszins) vertrouwd is geraakt met getallen en prijzen.

Rapporten van deskundigen

Belangrijke conclusies van deskundigenrapporten omtrent de verstandelijke of psychische beperkingen van de vreemdeling blijken zonder contraexpertise terzijde gelegd te kunnen worden op basis van een alternatieve lezing van de IND welke geen recht doet aan het feitenrelaas van het rapport.

BIJLAGE 1 CASUSSEN

A. GAM (EGYPTE)

Zaaknummer Z1-36948039192
Gave kenmerk Egy 010402
Beschikking 22 juni 2018

In casu is langdurig sprake van een zodanig zware vorm van PTSS dat geconcludeerd is dat de vreemdeling niet door de IND gehoord kan worden. Onder toepassing van WI 2010/13 is overeengekomen dat de vreemdeling wordt gehoord door een vertrouwenspersoon.

Naar het oordeel van onze stichting heeft het inschakelen van de vertrouwenspersoon in deze zaak goed gewerkt. Er is een duidelijk relaas op tafel gekomen waarbij niet het vermoeden is ontstaan van een bedenkelijke sturing of beïnvloeding door de vertrouwenspersoon.

Wel heeft onze stichting twijfels over de vraag, of in de beoordeling voldoende rekening is gehouden met de langdurige ernstige PTSS van de vreemdeling. Hoewel de vreemdeling best behoorlijk uitgebreid en inzichtelijk heeft verklaard over zijn motieven voor en proces van bekering, worden zijn verklaringen toch beoordeeld als te oppervlakkig, vaag en summier, zonder dat inzichtelijk is welke weging is toegepast. Hierbij speelt naar het oordeel van onze stichting mee dat onvoldoende oog geweest voor de mystieke vorm van christendom waar de vreemdeling zich kennelijk toe aangetrokken voelt en wat dat betekent voor de verwachting die er mag zijn ten aanzien van motieven, proces en ook van de kennis van de geloofsleer. Onze stichting constateert in meer dossiers dat sommige IND medewerkers een bekering kennelijk zien als een overwegend cognitief proces, met als gevolg dat de vraagstelling zich in hoge mate beperkt tot de cognitieve aspecten.⁵ Dit wrekt zich dan te meer ingeval van verstandelijke beperkingen.

Mogelijk was het op onderdelen wel wenselijk geweest als de vertrouwenspersoon wat verder had doorgevraagd, maar onze stichting constateert dat het ontbreekt aan richtlijnen wat in deze van een vertrouwenspersoon, die niet opgeleid is om gehoren in het kader van een asielaanvraag af te nemen, verwacht mag worden en hoe te handelen indien achteraf geconcludeerd wordt dat op onderdelen verder had moeten worden doorgevraagd.

Procesverloop

1. De vreemdeling heeft in 2014 een opvolgende asielaanvraag gedaan, waarna een gehoor is afgenomen dat voortijdig is beëindigd omdat het voor de vreemdeling psychisch te belastend bleek. Op basis van opeenvolgende medische onderzoeken is geconcludeerd dat de vreemdeling vanwege PTSS langdurig niet in staat was gehoord te worden. Daarna is in

⁵ Zie bijvoorbeeld ons rapport "Credibility of Conversion", februari 2019, par. 3.4 en 3.9; <https://juridisch.gave.nl/wp-content/uploads/2019/02/Credibility-of-Conversion-Assessment-by-the-Dutch-Immigration-Service-version-1.0.pdf>

april 2018 de procedure zonder verder gehoor vervolgd middels een voornemen tot afwijzing, in juni gevolgd door een afwijzende beschikking.

2. Tijdens zitting in beroep is overeengekomen dat een predikant als vertrouwenspersoon van de vreemdeling gelegenheid krijgt verder informatie, nodig voor de beoordeling, bij de vreemdeling in te winnen conform WI 2010/13.

De IND heeft in het kader hiervan de volgende vraagpunten voorgelegd:

- dat hij beter wil weten waarom de vreemdeling meent reeds jaren geleden tot het christendom te zijn bekeerd;
- dat hij beter wil weten waarom de vreemdeling zich als christen beschouwt terwijl hij van de christelijke geloofsleer na vele jaren niets af lijkt te weten.

Daarop heeft de vertrouwenspersoon op 1 juli 2019 een op schrift gesteld levensverhaal en een interviewverslag via gemachtigde ingediend.

3. De IND heeft hetgeen aanvullend is ingediend onvoldoende geacht om de gestelde bekering van de vreemdeling geloofwaardig te achten, hetgeen bij uitspraak van de Afdeling d.d. 24 december 2019 in rechte is komen vast te staan.
4. Vervolgens is de zaak bij onze stichting onder de aandacht gebracht.

Beoordeling asielaanvraag

5. De beschikking van 22 juni 2018 is gebaseerd op het afgebroken gehoor uit 2014 en informatie van eerdere verblijfsrechtelijke procedures van de vreemdeling waaronder een gehoor van een eerdere asielaanvraag waaraan de bekering van de vreemdeling ook reeds aan de orde was. In dat gehoor was de vraagstelling echter in hoge mate gericht op informatie van zeer feitelijke aard, wat niet strookt met de zogeheten 'vaste gedragslijn' van oktober 2012 en wat te meer niet toepasselijk is bij vreemdelingen met een verstandelijke of ernstige psychische beperking.
6. In de beschikking van 22 juni 2018 wordt op grond van die eerdere gehoren de bekering ongeloofwaardig geacht, onder meer omdat de vreemdeling niet had verklaard over de wijze waarop hij tot zijn religie is gekomen.
7. In het door vertrouwenspersoon opgestelde levensverhaal en gespreksverslag heeft de vreemdeling wel uitgebreid verslag gedaan van de wijze waarop hij tot het christelijke geloof is gekomen. Daarmee is ook antwoord gegeven op de vraag van de IND waarom de vreemdeling meent reeds jaren geleden tot het christendom te zijn bekeerd.
8. De verklaringen van de vreemdeling worden desalniettemin ontoereikend geacht omdat de vreemdeling te oppervlakkig, vaag en summier verklaard heeft over zijn kennismaking en ervaringen om daaruit te concluderen tot een diepgang van zijn innerlijke geloofsbeleving. Onze stichting vraagt zich daarbij wel af in hoeverre in de beoordeling rekening is gehouden met de tijd die inmiddels sinds de gestelde bekering is verstreken en de impact die de vastgestelde, kennelijk niet lichte vorm van, PTSS heeft op het geheugen van de vreemdeling.

9. Voorts is de bekering ongeloofwaardig geacht omdat de vreemdeling weinig kennis heeft van de christelijke geloofsleer. Ook ten deze vraagt onze stichting zich af, in hoeverre rekening is gehouden met de mate waaraan de vreemdeling lijdt aan PTSS, waardoor aannemelijk is dat de vreemdeling niet makkelijk kennis van feitelijke aard zal weten te onthouden. Daarnaast is uit het feitenrelaas van de stukken van vertrouwenspersoon duidelijk dat de vreemdeling zich aangetrokken weet tot een meer mystieke vorm van het christelijke geloof waarin (geloofs)kennis van feitelijke aard slechts een geringe rol speelt en gevoel en emotie van veel groter belang zijn.

10. Uit WI 2010/13 blijkt het volgende:

"Indien geoordeeld wordt dat het afleggen van incoherente en inconsistente verklaringen te herleiden is tot de medische/psychische situatie van de asielzoeker, dan zullen deze verklaringen niet snel worden tegengeworpen. Hiaten, vaagheden, tegenstrijdigheden en ongerijmde wendingen zullen dan ook niet worden tegengeworpen. In die gevallen zal ook sneller worden getoetst op de zwaarwegendheid van het asielverzoek. Een relaas kan desondanks wel ongeloofwaardig worden geacht op hoofdpijnen of omdat er zeer onwaarschijnlijke gebeurtenissen in voorkomen of omdat het relaas niet overeenstemt met wat bekend is uit openbare bronnen."

Van het tegenwerpen van zeer onwaarschijnlijke gebeurtenissen of het niet overeenstemmen van het relaas met wat bekend is uit openbare bronnen blijkt geen sprake te zijn.

Integendeel, hetgeen de vreemdeling verklaard heeft over zijn geloofsbeleving blijkt juist consistent te zijn met de stroming waartoe hij stelt bekeerd te zijn.

11. Onze stichting ziet wel dat blijkens het feitenrelaas van het door vertrouwenspersoon opgestelde levensverhaal en gespreksverslag op sommige onderdelen van het relaas nog wat verder doorgevraagd had kunnen worden. Vooropgesteld zij echter dat de vertrouwenspersoon naar het oordeel van onze stichting goed werk geleverd heeft, wat echter niet wegneemt dat een krachtens WI 2010/13 ingeschakelde vertrouwenspersoon niet die professionaliteit heeft in het afnemen van gehoren als van een IND medewerker verwacht mag worden. Onze stichting ziet in dit verband een leemte in de toepassing van WI 2010/13 in die zin dat niet duidelijk is hoe gehandeld moet worden indien achteraf blijkt dat bepaalde verklaringen van de vreemdeling, afgelegd ten overstaan van vertrouwenspersoon, meer diepgang behoeven doch de vreemdeling daar niet nader naar gevraagd is. Blijkens jurisprudentie (zie bijlage 2) kan het afleggen van te algemene en vage verklaringen niet zonder meer aan de vreemdeling worden tegengeworpen indien blijkt dat de IND niet voldoende heeft doorgevraagd. Hoe dat is als een vertrouwenspersoon op een bepaald punt niet heeft doorgevraagd is echter niet duidelijk.
12. Tenslotte valt op te merken dat in de vraagpunten waaromtrent de IND via vertrouwenspersoon geïnformeerd wilde worden (zie onder 2 hierboven) geen aandacht gegeven wordt aan het onderdeel activiteiten. Daarbij komt dat blijkens de uitspraak van de rechtbank d.d. 11 november 2019 nog het toetsingskader van voor 1 juli 2018 is toegepast, inhoudende dat doorslaggevend gewicht is toegekend aan de motieven voor en het proces van bekering (r.o. 4.1, 4.4.1, 4.4.3) terwijl inmiddels per 1 juli 2018 WI 2018/10 van kracht is geworden volgens welke het zwaartepunt *in de meeste gevallen* ligt bij de motieven voor en het proces van bekering, maar daar niet doorslaggevend gewicht aan kan worden

toegekend aangezien dit onderdeel in samenhang met de onderdelen kennis en activiteiten beoordeeld moet worden [cursiveringen MV] en er ook de mogelijkheid is van compensatie:

Indien er ten aanzien van één element minder goede verklaringen zijn afgelegd, kunnen de andere elementen dit 'compenseren', mits de vreemdeling in staat is daarover wel verklaringen af te leggen die overtuigend genoeg zijn om de zwakkere elementen te 'compenseren'. (par. 4.1)

Het gesprek over activiteiten en gedrag kan vreemdelingen die laaggeletterd zijn of anderszins moeite hebben woorden te geven aan hun bekeringsproces of geloofskennis toch uitnodigen woorden te geven aan hun bekering. (par. 3.4)

Ofschoon het besluit in deze zaak dateert van net voor het van kracht worden van WI 2018/10, dient toch in aanmerking genomen te worden dat lopende de beroepszaak het onderzoek naar de geloofwaardigheid van bekering van de vreemdeling heropend is middels informatievergaring door een vertrouwenspersoon, waarbij het in de rede had gelegen om uit te gaan van de, door de staatssecretaris als verbeterde werkwijze en aangescherpt beoordelingskader geïntroduceerde, nieuwe werkinstructie welke kan nopen tot aanvullend onderzoek in nog lopende zaken.⁶ In casu is daar geen gebruik van gemaakt en is derhalve ook de mogelijkheid van compensatie niet overwogen laat staan toegepast, ofschoon de mogelijkheid van compensatie juist voor vreemdelingen als in casu in het leven is geroepen.

B MHN (AFGHANISTAN)

Zaaknummer Z1-48788121841
 Gave kenmerk Afg 110219
 Beschikkingen 28 april 2015 (2^e asielaanvraag);
 25 juli 2016 (3^e asielaanvraag);
 21 januari 2020 (4^e asielaanvraag)

1. De vreemdeling, geboren in 1995, heeft zich in december 2014 aangemeld voor een opvolgende asielaanvraag. Aan deze aanvraag heeft de vreemdeling voor het eerst bekering tot het christendom ten grondslag gelegd. De vreemdeling is op 21 april 2015 gehoord in het kader van deze asielaanvraag.
2. Op 17 april 2015 heeft gemachtigde een rapport van een psycho-diagnostisch onderzoek overlegd⁷. Geconcludeerd wordt dat het verbale functioneren van de vreemdeling scoort op licht verstandelijk gehandicapt niveau en het performale functioneren op zwakbegaafd niveau. Hierin speelt een rol dat de vreemdeling, die in Afghanistan geen scholing heeft gehad, een duidelijke cognitieve achterstand heeft in vergelijking met leeftijdgenoten.

⁶ Zie kamerbrief 'De geloofwaardigheid van bekeerlingen en lhbt's', <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2018/07/04/brief-tweede-kamer-de-geloofwaardigheid-van-bekeerlingen-en-lhbt%E2%80%99s>

en IB 2018/45 d.d. 9 juli 2018 en in werking tredend per 1 juli 2018

⁷ Onderzoek uitgevoerd door drs. M.P.G. Mohnen, registerpsycholoog NIP / Gezondheidszorg / Kinder & jeugd; Orthopedagoog NVO; BIG registratie nummer: 99050782225

3. In de beschikking van 28 april 2015 en de rechtbankuitspraak van 17 mei 2015 is gesteld en geoordeeld dat rekening is gehouden met de beperkte verstandelijke vermogens van de vreemdeling door de nadruk te leggen op het proces dat heeft geleid tot de bekering van de vreemdeling en in mindere mate vragen zijn gesteld over zijn geloofskennis.
4. Gemachtigde heeft het gehoor van voornoemde opvolgende aanvraag voorgelegd aan een deskundige van Kinterview. In het rapport van februari 2016 wordt allereerst aangegeven welke aanpassingen vereist zijn bij het horen van een persoon met voornoemde verstandelijke beperkingen:

De performale IQ-score van de heer N. valt binnen het zwakbegaafde niveau. Op basis van het verloop en de resultaten van de intelligentietest, ligt het niet in de lijn der verwachting dat hij qua performaal IQ op zwakbegaafd niveau scoort en tegelijkertijd een verbale IQ-score heeft die gemiddeld of hoger ligt, zolang het gesprek maar in zijn eigen taal kan worden gevoerd zoals bij het gehoor het geval is. Daarom ga ik er in dit rapport vanuit dat de heer N. ook wat betreft het verbale gedeelte lager scoort dan gemiddeld, ook als de vragen in zijn eigen taal worden gesteld en hij in zijn eigen taal mag antwoorden.

Mensen die functioneren op een zwakbegaafd niveau, kunnen accurate informatie verstrekken mits een interview voldoende wordt afgestemd op het niveau waarop zij functioneren.

De volgende aanpassingen zijn dan bijvoorbeeld nodig⁸:

- *Het spreektempo van de interviewer moet vaak omlaag, omdat deze mensen meer tijd nodig hebben om gesproken informatie te verwerken. Uit het verslag van het psychodiagnostisch onderzoek komt ook naar voren dat de heer N. een trage verwerkingssnelheid heeft.*
- *De geïnterviewde moet de tijd krijgen om na te denken, omdat deze mensen meer tijd nodig hebben om enerzijds een vraag te verwerken en anderzijds informatie op te diepen uit hun geheugen om vervolgens een antwoord te formuleren. Uit de resultaten van de bij de heer N. afgenomen IQ-test, komt naar voren dat de subtests, waarbij aandacht en werkgeheugen van belang waren, zijn verbale IQ-score naar beneden haalden.*
- *Vragen moeten kort, duidelijk en eenvoudig zijn. Er moet niet meer dan een vraag tegelijk worden gesteld, niet in de lijdende vorm worden gevraagd, er moeten geen dubbele ontkenningen in de vraag worden opgenomen, etc.*
- *Het taalgebruik moet eenvoudig en concreet zijn. Abstract taalgebruik en moeilijke woorden worden meestal niet begrepen.*
- *Bij uitleg moet gecheckt worden of het duidelijk is wat de interviewer heeft uitgelegd. Dit kan niet in de vorm: "Is u dat duidelijk?", want hierop zegt iemand die zwakbegaafd is al heel snel "ja". Begrip van informatie moet daarom worden gecheckt door middel van het laten terug vertellen van deze informatie of het stellen van vragen daarover.*

⁸ Verwezen wordt naar: Van der Sleen, 3, & Heestermans M. (2010). Verstandelijke beperking en verhoor, In; P,3, van Koppen, H. Merckelbach, M. Jelicic & 3.W, de Keijser (red,) *Reizen met mijn Rechter. Psychologie van het Recht*, p. 605-622. Deventer: Kluwer.

- Vragen gericht op zelfinzicht (vragen naar eigen motieven, (complexe) gevoelens en gedachten), vragen naar motieven en gevoelens van anderen en oorzaak-gevolg-vragen), zijn voor veel zwakbegaafde mensen moeilijk te beantwoorden. Vragen die vaak wel kunnen worden beantwoord zijn vragen naar concrete handelingen, vragen naar volgordes van handelingen (wat was eerst, wat daarna), vragen naar verbale uitingen en vragen naar locaties waar specifieke gebeurtenissen plaatsvonden (als deze niet te lang geleden zijn). In het geval van de heer N. is het ook te verwachten dat vragen naar precieze tijdstippen, tijdsduur, data en frequenties moeilijk voor hem zijn.
- De duur van het interview moet worden aangepast aan de concentratieboog van de geïnterviewde om te voorkomen dat de geïnterviewde 'in het wilde weg' antwoorden gaat geven, omdat hij de concentratie niet meer kan opbrengen om de vraag te verwerken en te beantwoorden. De concentratieboog van deze mensen is doorgaans korter dan die van een normaal begaafd persoon.
- Beïnvloeding/sturing moet worden voorkomen. Iemand die op een zwakbegaafd niveau functioneert heeft meer dan gemiddeld de neiging zich te laten 'leiden' door wat de ander wil horen. Dit betekent dat er geen suggestieve vragen moeten worden gesteld, dat er geen negatieve feedback moet worden gegeven op 'ongewenste' antwoorden en geen positieve feedback op 'gewenste' antwoorden. Ook is het niet wenselijk aan te dringen op antwoorden.
- Confrontaties met tegenstrijdige informatie moeten concreet en duidelijk zijn. Het moet voor de geïnterviewde duidelijk zijn dat er sprake is van een probleem. Dit lukt alleen als de confrontatie concreet en duidelijk is geformuleerd.

Het gehoor van de heer M.H.N.

Het gehoor kan alleen beoordeeld worden op basis van de verbatim uitwerking daarvan. Dit betekent dat het niet mogelijk is iets te zeggen over bijvoorbeeld het tempo van het verhoor of eventuele vermoeidheid van betrokkene. Om hierover iets te kunnen zeggen, zou een auditieve of audiovisuele registratie nodig zijn. Ook kan ik niet controleren of de weergave van de uitleg en vraagstelling in het rapport overeenkomt met de vraagstelling zoals deze daadwerkelijk heeft plaatsgevonden.

Positieve punten met betrekking tot het gehoor:

- De horend ambtenaar geeft aan begrepen te hebben dat de heer N. problemen kan hebben met moeilijke vragen en heeft de intentie om de vragen eenvoudig te houden.
- De horend ambtenaar zegt dat de heer N. het kan aangeven als er vragen zijn waar hij moeite mee heeft. Dit is goed. Tijdens het gehoor geeft de heer N. ook geregeld aan dat hij een vraag niet begrijpt, dus hij voelt zich kennelijk voldoende vrij om dit te doen. De horend ambtenaar reageert hier volgens het rapport steeds acceptierend op.
- De horend ambtenaar toont zich sensitief voor signalen van vermoeidheid en vraagt dan of de heer N. behoefte heeft aan pauzes. Er worden ook daadwerkelijk geregeld pauzes ingelast.
- De horend ambtenaar toont zich eveneens sensitief voor gedrag dat op de heer N. kwetsend kan overkomen of hem kan belemmeren verder te vertellen. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het fragment in het gehoor waarin de horend ambtenaar en de tolk moesten lachen om de manier waarop de heer N. 'Pentacost' uitsprak.

Probleempunten met betrekking tot het gehoor:

- *De uitleg die bij de start van het gehoor wordt gegeven is tamelijk ingewikkeld. Een zin als: "Ik heb de heer N. uitgelegd dat het gehoor ziet op de vaststelling van nieuwe feiten en omstandigheden. Ook heb ik uitgelegd welk onderdeel het gehoor vormt van de totale asielprocedure. Mede op basis van het gehoor wordt een beslissing genomen op de asielvraag" is behoorlijk moeilijk. Als deze zin (en de andere inleidende uitleg) letterlijk aan de heer N. is overgebracht zoals deze op papier staat, is het de vraag of hem hiermee het doel van het gehoor duidelijk was. (Tenzij het doel van het verhoor, de gang van zaken en de consequenties van het verhoor voorafgaand al uitgebreid, rustig en concreet met hem waren doorgenomen door bijvoorbeeld zijn advocaat).*
- *Er vindt geen check plaats of de heer N. de informatie heeft begrepen.*
- *Naast dat er bij de start van het verhoor ingewikkelde informatie wordt verstrekt, wordt er ook behoorlijk veel informatie achter elkaar verstrekt. Als dit in een normaal tempo is gebeurd, is het de vraag of de heer N. al deze informatie kon verwerken. Zeker gezien de problemen die hij kennelijk heeft met betrekking tot zijn werkgeheugen volgens het verslag van het psychodiagnostisch onderzoek. Daarbij komt dat hij kennelijk 'op het puntje van zijn stoel zat' om zijn verhaal te doen. Dat maakt de kans kleiner dat hij voldoende aandacht had voor de inleidende informatie en dat hij deze informatie heeft kunnen verwerken en begrijpen.*
- *De vragen die aan de heer N. worden gesteld tijdens het verhoor zijn vaak moeilijk. De vragen bevatten geregeld moeilijke woorden (aanleiding, uiting geven aan, doorslaggevend). Daarnaast wordt in de vragen een beroep gedaan op zelfinzicht (vragen naar eigen motieven en overwegingen), er wordt gevraagd om reflectie op verschillende godsdiensten en er worden oorzaak-gevolgvragen gesteld. Dit zijn allemaal zaken die voor iemand die op een zwakbegaafd niveau functioneert moeilijk zijn.*
- *Voorbeelden:*
 - *Is er ook een aanleiding voor geweest, dat u werd gekozen door de Vader?" Aanvankelijk geeft de heer N. aan dat hij de vraag niet precies begrijpt. Hij zegt: "Wat is precies uw vraag?". Als de ambtenaar dan probeert de vraag te verduidelijken, wat moeilijk lukt, dan gaat de heer N. kennelijk maar wat zeggen. Althans, zijn antwoord sluit niet aan op de vraag.*
 - *"Wanneer begon u uw interesse in de islam te verliezen?" Ook nu vraagt de heer N., terwijl hij tegelijkertijd al een niet-op-de-vraag-aansluitend antwoord geeft: "Wat bedoelt u precies met de vraag?"*
 - *Heb ik het goed begrepen dat het niet zo was dat u interesse verloor in de Islam, maar dat u interesse begon te krijgen in het christendom waardoor u de islam verliet?" De heer N. zegt hierop: "Ik begrijp de vraag niet. Excuses." De horend ambtenaar stelt dan de volgende vraag: "Klopt het dat je in het begin niet zozeer interesse verloor in de islam, maar dat je interesse kreeg voor het christendom waardoor je de islam hebt verlaten?" Het lukt de horend ambtenaar kennelijk niet*

de vraag te vereenvoudigen. De heer N. geeft dan een antwoord dat niet aansluit op de vraag.

- *Wat is voor u doorslaggevend geweest om over te stappen?"*
- *"Wat interesseerde u zo aan hetgeen u is verteld door S., dat u mee wilde naar de kerk?"*
- *"Hebt u toen u kennis maakte met het christendom verschillende stromingen bekeken?"*
- *"Wat is volgens u de kern van het christendom?" Ook bij deze vraag geeft de heer N. aan dat hij niet begrijpt wat de horend ambtenaar bedoelt. Het lukt de horend ambtenaar niet de vraag te vereenvoudigen.*
- *"Op welke manier geeft u in het dagelijks leven uiting aan het geloof?"*
- *"Wie bepaalt er binnen de kerk of iemand gedoopt mag worden?"*
- *"Aan welke voorwaarden moet men voldoen om te worden gedoopt?"*
- *"Heeft de doop voor u een toegevoegde waarde aan uw geloof?"*
- *"Kunt u mij iets vertellen over uw innerlijke overtuiging tot het christendom?"*
- *"Heeft Jezus in uw religie een andere rol gekregen?"*
- *"Zijn er ook uiterlijke kenmerken waardoor iemand kan zien dat u het christelijk geloof aanhangt?"*

Concretere vragen over de kerkdiensten die de heer N. heeft bijgewoond of wat er tijdens de doop gebeurde, kan de heer N. wel aansluitend op de vraag beantwoorden. Ook een vraag als: "Kunt u misschien iets meer vertellen over dit verhaal (het verdwaalde schaap)?" is voor de heer N. duidelijk.

Beantwoording van de onderzoeksvraag

Uit het bovenstaande blijkt dat er tijdens het gehoor, gezien het niveau waarop de heer N. functioneert, een flink aantal vragen is gesteld dat voor de heer N. moeilijk te begrijpen en te beantwoorden was.

De horend ambtenaar toonde zich bereid om het gehoor aan te passen aan het niveau waarop de heer N. functioneert, maar is daarin niet geslaagd. De tijdens het gehoor gestelde vragen bevatten geregeld te moeilijke woorden of de vragen deden een beroep op zelfinzicht, inzicht in de relatie tussen oorzaak en gevolg of vroegen om reflectie op abstracte onderwerpen.

De informatie die tijdens het gehoor werd gegeven was te ingewikkeld geformuleerd, er werd teveel informatie achter elkaar gegeven en er werd onvoldoende gecheckt of de heer N. de gegeven informatie had begrepen

5. De vreemdeling heeft in juni 2016 opnieuw een opvolgende aanvraag ingediend en is 30 juni 2016 gehoord. Het gehoorrapport is voorgelegd aan orthopedagoog drs. Mohnen, die concludeert dat het gehoor is afgenomen zonder dat er voldoende rekening is gehouden met de informatie die uit het psychologisch onderzoek naar voren kwam. Daarbij is het de

vraag of de echte problematiek van de vreemdeling wel voldoende onderkend werd. Na afwijzing van de aanvraag heeft de rechtbank in beroep uitgesproken dat het gehoor niet op zorgvuldige wijze heeft plaatsgevonden en ontbeert het bestreden besluit een zorgvuldige voorbereiding en kenbare en deugdelijke motivering waardoor het in strijd is met de artikelen 3:2 en 3:46 van de Algemene Wet bestuursrecht⁹.

6. De uitspraak van de rechtbank is in hoger beroep vernietigd. Volgens de Afdeling heeft de staatssecretaris zich terecht op het standpunt gesteld dat de bevindingen en conclusies in de overlegde medische stukken zijn gebaseerd op de diagnose 'licht verstandelijk gehandicapt' en 'zwakbegaafd', maar dat uit die stukken naar voren komt dat er bij de gebruikte onderzoeksmethodiek geen rekening mee is gehouden dat de vreemdeling uit een andere cultuur afkomstig is, analfabeet is en de Nederlandse taal niet goed beheerst. In dit verband heeft de staatssecretaris erop gewezen dat in die stukken staat dat de uitslag van het onderzoek is beïnvloed door de onderzoeksmethodiek en daarom geen recht doet aan de feitelijke situatie en het verstandelijk vermogen van de vreemdeling. Dit laatste wordt bevestigd doordat, zo staat in de stukken, de vreemdeling hoger scoort op tests waarbij taal en cultuur niet van belang zijn. Gelet op deze, door de opstellers van de stukken zelf aangebrachte, nuancering en in aanmerking genomen dat het rapport van het gehoor er geen blijk van geeft dat de wijze waarop het gehoor heeft plaatsgevonden niet in overeenstemming was met de in die stukken genoemde voorwaarden, heeft de rechtbank ten onrechte grond gezien voor het oordeel dat het gehoor niet zorgvuldig was.

De constatering dat blijkens de stukken “de vreemdeling hoger scoort op tests waarbij taal en cultuur niet van belang zijn” is kennelijk gebaseerd op de volgende passage in het onder 2 aangehaalde rapport van drs. Mohnen:

“Blijkens onderzoek met de WAIS-111 scoort N. wat betreft het algemeen cognitief functioneren op licht verstandelijk gehandicapt niveau iets boven het middenbereik T.I.Q. 63. Het profiel is significant disharmonisch: het verbale I.Q. scoort op licht verstandelijk gehandicapt niveau V.I.Q. 55; het performale functioneren scoort op zwakbegaafd niveau P.I.Q 72. Bij de I.Q. cijfers dienen in dit geval echter de volgende opmerkingen/ kanttekeningen te worden gemaakt: N. groeide op in een andere cultuur waar hij totaal geen onderwijs genoot en hij is analfabeet, De lage scores bij de verbale onderdelen kunnen hierdoor overwegend verklaard worden. De lage scores bij de verbale onderdelen trekken het totale I.Q naar beneden. Bij de performale onderdelen scoort N. opvallend hoger dan bij de verbale onderdelen, Bij analfabetisme en een in aanleg hoger I.Q. kunnen bij deze onderdelen betere resultaten bereikt worden.”

Onze stichting heeft vraagtekens bij de conclusies die de staatssecretaris en de Afdeling aan voornoemde passage verbinden. Allereerst acht onze stichting bezwaarlijk dat de Afdeling de staatssecretaris volgt in zijn redenering zonder daarbij een deskundige te raadplegen terwijl de rechtbank zijn uitspraak baseerde op het oordeel van de deskundige drs. Mohnen die het afnemen van het gehoor heeft beoordeeld in het licht van de bevindingen van haar eigen onderzoek naar de verstandelijke vermogens van de vreemdeling.

⁹ Art. 3:2: “Bij de voorbereiding van een besluit vergaart het bestuursorgaan de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen.” Art 3:46: “Een besluit dient te berusten op een deugdelijke motivering.”

Het is juist dat Mohnen aangeeft dat een rol speelt dat de vreemdeling opgegroeid is in een andere cultuur, maar dat rechtvaardigt niet de conclusie dat het onderzoek op dit punt is beïnvloed door de onderzoeksmethodiek. Mohnen relateert de uitkomst van het onderzoek aan de factor cultuur:

"In onze cultuur worden bij kinderen van jongs af aan aandacht en werkgeheugen al getraind middels spelen/lerend bezig te zijn met ontwikkelingsmateriaal. N. heeft deze training in zijn kinderjaren ontbeerd en tijdens het onderzoek waren bepaalde opdrachten voor hem totaal onbekend."

Hieruit blijkt niet dat de cultuurfactor de onderzoeksmethodiek beïnvloed heeft. Dat bepaalde opdrachten hem totaal onbekend waren (en daarom nadere uitleg behoeften) tekent veeleer de ontwikkelingsachterstand die mede samenhangt met het culturele referentiekader van de vreemdeling.

Wel kan gezegd worden dat taal een beperkende factor is geweest in het onderzoek en het is dan ook niet onredelijk te verwachten dat N. een betere score zou hebben gehad indien het onderzoek middels het Dari zou hebben plaatsgevonden. Dat neemt echter niet weg dat hij blijkens het rapport van Mohnen op het performale functioneren nog altijd op zwakbegaafd niveau scoort en dat het onderzoek van Kinterview ook uitging van zwakbegaafdheid en niet van licht verstandelijk gehandicapt. Hieruit blijkt dat de conclusies reeds gecorrigeerd zijn voor de invloed die de taal heeft gehad op de onderzoeksresultaten.

Verder wordt gesproken van een 'in aanleg hoger IQ', dat thans niet tot uiting komt door de geringe ontwikkeling (analfabetisme) waarbij betere resultaten verwacht *kunnen* worden nadat de vreemdeling aanvullende scholing heeft ontvangen:

"Het is aan te bevelen om te zoeken naar mogelijkheden tot scholing voor hem. Hierbij is het niet te verwachten dat hij zijn gehele achterstand zal inhalen maar hij heeft potentieel zeker mogelijkheden die de moeite waard zijn om verdere cognitieve ontwikkeling te stimuleren. Het is zeker aan te bevelen om te starten met gedegen taalonderwijs als basis tot verdere ontwikkeling. Tijdens contacten met hem kan het verstrekken van informatie, ook over praktische zaken, van belang zijn om hem t.a.v. zijn ontwikkeling en het begrijpen van culturele zaken en gewoonten te stimuleren. Verdere observaties en oplettendheid hierbij kunnen meer aanwijzingen opleveren over de manier waarop hij informatie kan verwerken."

Het analfabetisme van N. brengt aldus met zich mee dat hij ook in het Dari een beperkte taalontwikkeling heeft wat middels scholing naar verwachting deels in te halen is.

Onze stichting concludeert dan ook dat de staatssecretaris ten onrechte uitgaat van een ontwikkelingsniveau dat voor de vreemdeling middels voldoende stimulering in de toekomst bereikbaar geacht kan worden, terwijl voor de eventueel noodzakelijke procedurele waarborgen bij het afnemen van het gehoor uitgegaan dient te worden van de huidige ontwikkeling en de daarbij eventueel aanwezige verstandelijke beperkingen van de vreemdeling.

7. In 2018 wordt opnieuw namens de vreemdeling een opvolgende aanvraag ingediend. In februari 2019 brengt FMMU advies uit om de vreemdeling niet te horen:

"Op grond van een fors aantal mentale beperkingen kan betrokkene niet op adequate en consistente wijze over zijn asielrelaas verklaren.

"De prognose op beterschap is niet aanwezig. Verzoek om op alternatieve wijze zijn asielrelaas kenbaar te maken. Bij de beoordeling is gebruik gemaakt schriftelijke documentatie van zowel psychiater als psycholoog."

Ter onderbouwing van de aanvraag zijn kerkelijke verklaringen en twee gespreksverslagen ingestuurd. Het ene gesprek was met gemachtigde en een vertrouwenspersoon, het andere met de Commissie Plaisier. Hierover is in voornemen onder meer als volgt geoordeeld:

"Ten aanzien van de gespreksverslagen (nummer 10 en 15) wordt het volgende overwogen. Vooropgesteld wordt dat dezerzijds niet kan worden onderscheiden wat de letterlijke verklaringen van betrokkene tijdens deze gesprekken zijn geweest, alsmede hoe de exacte vraagstelling is geweest, wat de invulling is geweest van de vraagstellers en wat de omstandigheden tijdens de gesprekken zijn geweest. Aan de verklaringen in deze gespreksverslagen kunnen daarom niet de waarde worden gehecht die betrokkene daaraan zou willen hechten. Dit te meer nu het FMMU heeft bepaald dat betrokkene vanwege "een fors aantal mentale beperkingen niet op adequate en consistente wijze over zijn asielrelaas kan verklaren". Niet ingezien wordt waarom betrokkene bij de IND geen verklaringen kan afleggen waar waarde aan zou kunnen worden gehecht, maar dat de verklaringen afgelegd bij de Protestantse Kerk Nederland of op het kantoor van gemachtigde wel zouden moeten worden gevolgd. Deze gespreksverslagen kunnen derhalve niet als nieuw worden aangeduid."

Onze stichting acht opmerkelijk dat het FMMU advies ook zonder terughoudendheid betrokken wordt op een gesprek met een vertrouwenspersoon en met de Commissie Plaisier, terwijl WI 2010/13 er juist vanuit gaat dat in geval van advies tot niet-horen door de IND informatie-inwinning middels een vertrouwenspersoon wel een mogelijkheid is. Een gesprek met een vertrouwenspersoon en met de Commissie Plaisier vindt toch plaats in een wezenlijk andere setting en heeft, in de beleving van de vreemdeling, een andere lading dan een gehoor bij de IND.

Verder stelt de staatssecretaris zich op het standpunt dat de ingebrachte documenten geen nieuwe inzichten bieden in de bekering. De Commissie Plaisier heeft hierbij wel het volgende aangetekend:

"Daarnaast is N. ook nog ongeletterd en heeft het niveau van vragen stellen van de IND niet kunnen volgen. N. is vrijwel analfabeet. Dat betekent dat hij vooral leert van wat hij ziet en hoort: voorbeelden van anderen, films, en tot op zekere hoogte preken en bijbelstudies. Zijn geloof kan groeien door toe te passen wat hij leert en te zien dat het werkt. Een ongeletterd iemand heeft vaak veel langere tijd nodig om in zijn geloof te groeien dan een geletterd iemand. In Nederland worden bijbelstudies vaak gegeven door geletterde mensen door middel van samen in de bijbel te lezen, niet door verhalen te vertellen. Voor ongeletterde mensen werken verhalen beter dan dogma's en allerlei christelijke concepten. Veel dominees in Nederlandse kerken zijn gewend om voor geletterden te spreken, niet voor ongeletterden. N. zou bij wijze van spreken het beste aan de kinderdiensten in een kerk mee kunnen doen i.p.v. diensten voor volwassenen."

Daarnaast is er nog het taalprobleem wat het voor hem moeilijker maakt om dingen te vatten.

"De omstandigheden en persoonlijke kenmerken van N. in aanmerking nemend, kom ik daarom tot de conclusie, dat er bij N. sprake is van een authentiek en groeiend geloof."

De opmerking van het voornemen dat uit de overlegde gespreksverslagen niet kan worden onderscheiden wat de letterlijke verklaringen van betrokkene tijdens deze gesprekken zijn geweest, alsmede hoe de exacte vraagstelling is geweest, wat de invulling is geweest van de vraagstellers en wat de omstandigheden tijdens de gesprekken zijn geweest blijkt overigens ten onrechte op het rapport van de Commissie Plaisier toegepast te zijn. Ook blijkt het slechts ten dele en zeker niet volledig van toepassing te zijn op de verslagen van de gesprekken bij gemachtigde op kantoor. De gespreksverslagen zijn dan ook ten onrechte niet inhoudelijk in de beoordeling betrokken.

C AMMH (IRAK)

Zaaknummer Z1-6239388770

Gave kenmerk Irak 140902

Beschikkingen 10 november 2016 (3^e asielaanvraag);

14 maart 2018 (4^e asielaanvraag);

3 december 2019 (5^e asielaanvraag)

1. De vreemdeling heeft aan zijn derde asielaanvraag d.d. 2 september 2014 voor het eerst zijn gestelde bekering tot het christelijke geloof ten grondslag gelegd.
2. Niet in geding is dat de vreemdeling analfabeet is (beschikking 10 november 2016 p. 3) Zie ook de onder 9 verderop aangehaalde verklaringen van derden.

Derde asielaanvraag

3. In het gehoor opvolgende aanvraag van 13 oktober 2014 is naar het oordeel van onze stichting onvoldoende rekening gehouden met het analfabetisme van de vreemdeling. Daarmee is naar het oordeel van onze stichting niet voldaan aan de vereiste van de thans vigerende werkinstructie WI 2019/18 en zijn voorganger WI 2018/10, volgens welke voorkomen moet worden dat geredeneerd wordt vanuit de eigen (vaak westerse) context van de IND medewerker maar dat uitgegaan moet worden van het referentiekader van de vreemdeling.

Onze stichting noemt de volgende voorbeelden uit voornoemd gehoorrapport:

- a. Reeds in het begin van het gehoor vertelt de vreemdeling over zijn kennismaking met het christelijke geloof en zijn ervaringen daarbij. Hij verklaart onder meer:

"Toen ik naar de kerk ging, zag ik dat de situatie anders was dan wat ik dacht. Ik zag meisjes en jongens die elkaar omarmden. Ze gaan als broers en zussen met elkaar om. Ik ging daarna vaker naar de kerk. Ik hielp mee in de kerk." (p. 4)

Bij de nadere vraagstelling wordt vervolgens gevraagd *"U bent opgegroeid met het islamitisch geloof. Waarom voldeed deze religie niet meer voor u?"* waarop de vreemdeling antwoordt:

"Bij de islam werd mij verteld dat dit de Joden zijn, christenen zijn joden. Ze zijn slecht. Maar er zijn soennieten en sjiïeten. Maar als ik naar jullie kijk dan is het een geloof vol liefde. Ik ben 27 jaar. Ik was verdwaald. Ik heb het juiste pad gevonden. Nu heb ik geen zonden meer omdat ik christen ben geworden." (p. 4)

Vervolgens wordt hem gevraagd: *"Het overgrote deel van zowel moslims als christenen zijn vredelievende mensen. In beide geloven komen extremisten voor die geweld gebruiken. Kunt u mij concreet vertellen wat u niet beviel aan de islam?"*

Met deze laatste vraag treedt de vraagstelling van het gehoor reeds buiten het referentiekader van de vreemdeling. Onze stichting acht het juist om hem te vragen naar zijn ervaringen met de islam maar met de opmerking dat het overgrote deel van zowel moslims als christenen vredelievende mensen zijn en dat in beide geloven extremisten voorkomen die geweld gebruiken, uit de gehoordmedewerker een standpunt dat niet aansluit bij de persoonlijke ervaringen en het referentiekader van de vreemdeling zoals hij er tot op dat moment over verklaard heeft.

Het gehoor vervolgt: *"Was er een moment waarop de twijfels die u over de islam had, begonnen?"* waarop de vreemdeling antwoordt:

"Het is allemaal niet goed, zie wat IS doet, het is armen afhakken en in brandsteken. In Irak kan je niet afzien van je geloof. Dat is vanwege je ouders."

waar de gehoordmedewerker op reageert met: *"Dit is wat algemeen bekend is. Waarom bekeerde u? Wat was het voor u persoonlijk dat maakte dat u bekeerde?"*

Blijkens de thans vigerende WI 2019/18 is het de bedoeling het gesprek aan te gaan. Met deze manier van bevragen wordt het gesprek juist dichtgeslagen. De laatst aangehaalde vraag suggereert immers dat het voor de geloofwaardigheid van een bekeringsmotief verschil maakt of het motief bestaat uit of voortkomt uit een 'algemeen bekend feit' of uit een feit dat wel bij de vreemdeling bekend is maar niet algemeen bekend is. Zo geredeneerd maakt het voor de geloofwaardigheidsbeoordeling blijkbaar uit of de omstandigheden waarin de afvalligheid of bekering van de vreemdeling een aanvang heeft genomen of plaats heeft gevonden wel of niet brede aandacht genieten.

Bovendien zien we in hetgeen hiervoor aangehaald is een verschuiving in de vraagstelling die voor een vreemdeling die analfabeet is, geen scholing heeft gehad en die dus niet geleerd heeft om enigszins ingewikkeldere betogen te analyseren en te volgen, zeer verwarrend zal zijn geweest. Immers: de vraag die gesteld was en waar de vervolgvragen op doorgaan, is: waarom voldeed de islam niet meer voor u. In de laatst aangehaalde vraag gaat het opeens om de reden voor de bekering, zonder dat de vreemdeling de gelegenheid heeft gehad en krijgt om zijn verhaal vanaf zijn persoonlijke ervaringen met de islam tot aan zijn ervaringen met de kennismaking met het christelijke geloof geordend te vertellen.

- b. In het vervolg van het gehoor gaat het niet beter. De gehoorambtenaar is er voortdurend op uit om vooral cognitieve informatie te krijgen:

"U begon over M. [een vriend, MV]. Wat vertelde hij?"

"Wij zaten bij elkaar en praten. Als hij het over deze dingen had, het christendom, dan nam ik afstand van hem. Ik was erg bang."

"U had altijd slechte dingen gehoord en u wilde er niets mee te maken hebben, klopt dat?"

"Het christendom heeft het niet over andere geloven. Ze vertellen over Jezus. Dat is bij de islam niet zo. Het geloof is hier uit eigen wil. In de islam is sprake van dwang."

"Bedoelt u te zeggen dat de islam slecht praat over andere geloven terwijl het christendom het alleen over zichzelf heeft?"

"Ja. Het christendom praat over liefde en over vergiffenis als iemand een fout maakt."

"U vertelde dat u niet wilde horen wat M. te zeggen had. Wanneer veranderde dit?"

"Ik was bang."

"Wanneer was u niet meer bang?"

"Dat was toen ik op straat kwam en met de andere vriend ging praten."

"Waarom kon deze C. {een latere vriend, MV} u wel overtuigen en M. niet?"

"Bij hem was ik ook bang, maar daarna werden we langzaamaan vrienden. Toen ging hij het over het christendom hebben. Hij zei dat ze allemaal vriendelijk met elkaar omgingen. Ze zullen je niet uitlachen."

"Wat was de allereerste keer dat u naar de kerk ging?"

(p. 5)

Onze stichting acht het bevreemdend dat de gehoorambtenaar geen moment ingaat op de angst die de vreemdeling gehad stelt te hebben in het contact met vrienden die hem kennelijk geëvangéliseerd hebben, behalve dan de vraag wanneer hij niet meer bang was. Wederom getuigt de vraagstelling er niet van dat het gesprek is aangegaan en dat de vreemdeling uitgenodigd is en de ruimte heeft gekregen om over zijn ervaringen te verklaren. Natuurlijk is de vraag relevant wanneer de vreemdeling niet meer bang was, maar de vraag in abstracto stellen zonder enige interesse te tonen in het verloop van het proces dat geleid heeft tot het verdwijnen van de angst is weinig zinvol, zeker in geval van een analfabeet. Het is tekenend dat als de vreemdeling wel nader verklaart hoe zijn angst is verdwenen (namelijk door een andere vriend C.), de gehoorambtenaar opeens overspringt naar de vraag wanneer hij voor het eerst naar de kerk ging. Daarmee wordt het echte gesprek dat had kunnen ontstaan weer volledig doodgeslagen.

c. Over de kerk worden verderop nog nadere vragen gesteld:

"Zijn er bepaalde functies binnen uw kerkgemeenschap die u kunt noemen? Er is vaak een pastoor of een dominee. Zijn er functies binnen de kerkgemeenschap?"

"Bedoelt u in het begin of het eind? In het begin wordt er gebeden. Na de kerkdienst wordt er gegeten."

"Ik bedoel niet tijdens de kerkdienst, maar ik bedoel in het algemeen zijn er functies, zoals bijvoorbeeld ook in het leger?"

(p. 8)

Behoudens het feit dat vragen als deze geen enkele relatie hebben met het feitelijke geloof en met de persoonlijke betekenis ervan voor de bekeerling (net zo min als het kennis hebben van organisatiestructuur van Rijkswaterstaat iets zegt over je rijvaardigheid) tekent de vraagstelling wederom het gebrek aan aandacht voor het persoonlijke verhaal van de vreemdeling zelf, hoe hij kennisgemaakt heeft met het christelijke geloof en wat het voor hem is gaan betekenen. Wel wordt vervolgens gevraagd wat er in de kerkdienst gebeurt, maar ook dan verzuimt de gehoorambtenaar te vragen hoe de vreemdeling een dienst ervaart en wat het voor hem betekent. In plaats daarvan gaat de vraagstelling weer over op louter cognitieve aspecten:

"Welke liederen worden gezongen in de kerk?"

"Het zijn geen liedjes maar gebeden."

"Hebben de gebeden ook een naam?"

"Het is met nummers en komt van de bijbel. En ze hebben namen."

"Kunt u een nummer of een naam noemen?"

"Ik weet het niet exact. Het gebed is nummer 15 volgens mij. Er is ook 11. Mijn probleem is dat ik niet kan lezen en het daarom niet weet."

"U geeft aan dat u niet goed kan lezen en schrijven en zaken niet kan onthouden. Het lijkt mij dat juist als u dingen niet kan opschrijven u veel moet onthouden, toch?"

Onze stichting vraagt zich af: vanwaar meent de gehoorambtenaar dat het voor de vreemdeling belangrijk moet zijn om nummers en namen van liederen dan wel gebeden te onthouden? Geen moment komt aan de orde of de vreemdeling kan vertellen waar een lied of gebed over gaat en wat dat lied of gebed met hem doet of wat het voor hem betekent.

4. De vreemdeling is onder meer het volgende tegengeworpen:

De verklaringen van betrokkene geven onvoldoende blijk van innerlijke overwegingen ten aanzien van het aannemen van een nieuwe religie. Er is niet gebleken van een innerlijke proces waarin hij de voor- en nadelen heeft afgewogen. De twijfel die betrokkene naar voren brengt is dat hij nog niet zoveel kennis had over het christelijk geloof. Uit zijn verklaringen blijkt dat hij geen twijfels heeft gehad om van de islam af te stappen. Bij een taboedoorbrekend proces als het onderhavige mag van betrokkene een gedachtegang verwacht worden omtrent zijn proces van bekering en welke gevolgen dit kan hebben.

en

Bevreemdingwekkend is voorts dat betrokkene geen poging heeft ondernomen om zich te verdiepen in geweld dat door de christelijke religie is gebruikt, om zodoende een goede vergelijking te kunnen maken en een weloverwogen beslissing te kunnen nemen betreffende de liefde die voortkomt uit een geloof.

(voornemen p. 4)

Dat van de vreemdeling verwacht is dat hij kan verklaren omtrent een innerlijk proces van afweging van voor- en nadelen en dat hij zich verdiept heeft in aspecten van de

kerkgeschiedenis teneinde een goede vergelijking te kunnen maken getuigt ervan dat in het besluit is uitgegaan van een op stereotype gebaseerde assumptie dat een bekeringsproces in overwegende mate een cognitief proces is van afweging en van wikken en wegen en niet (in hoofdzaak) ingegeven kan zijn door persoonlijke ervaringen. Daargelaten dat deze assumptie in zijn algemeenheid reeds zeer aanvechtbaar is, is het te meer stuitend dat zulks ook bij een analfabeet die daaruit voortvloeiend minder ontwikkelde verstandelijke vermogens heeft, verwacht is. Terecht stelt WI 2019/18 dat rekening gehouden moet worden met het referentiekader van de vreemdeling (waarin betrokken dient te worden dat de vreemdeling die in de huidige tijd tot bekering komt part noch deel heeft aan gewelddadige periodes in de kerkgeschiedenis) en dat bij een bekeringsproces ook heel andere aspecten dan de cognitieve een rol kunnen spelen.

Vierde asielaanvraag

5. De vreemdeling heeft bij de kennisgeving vierde asielaanvraag een verklaring van de Koreskerk in Apeldoorn overlegd met daarbij een email d.d. 28 augustus 2017 van de vreemdeling aan de Koreskerk waarin de vreemdeling schrijft:

"Daarna ging ik naar een azc in Dronten, om ook daar bijbels uit te delen maar daar zeiden ze tegen mij dat ik ongelovig was, want als ik gelovig was en Jezus bestaat dan zou ik volgens hun allang een vergunning hebben gehad! Ik antwoordde hun met het volgende: ik ga mijn God niet testen voor een verblijfsvergunning, ik zal wachten tot ik vanzelf een krijg. Sinds ik hier in Nederland ben heb ik veel meegemaakt en zijn er veel mensen geweest die mij proberen te testen in mijn geloof, maar ondanks dat ga ik door! Door met bijbels uitdelen, en door met geloven. Omdat ik geloof dat er een God is die mij ziet en helpt ook als ik het moeilijk heb!"

Ook heeft de vreemdeling een op schrift gestelde verklaring van hemzelf meegezonden waarin hij onder meer verklaart:

"Voor mij voelt het dat Jezus mij heeft gekozen om bij hem te horen, door de personen waarmee Hij mij in aanraking bracht, die mij vertelden over het geloof in Jezus. Dit is voor mij heel belangrijk. Ik voel Zijn liefde voor mij. Door het geloof in Hem heb ik veel mensen leren kennen. Zij voelen voor mij als broers en zussen. Als ik bid, voel ik dat Jezus bij mij is. De verhalen in de Bijbel raken mij. Bijvoorbeeld het verhaal van Abraham, die opdracht kreeg van God om zijn enige zoon Isaak te offeren. Abraham was hier verdrietig over en begreep niet waarom dit moest, maar gehoorzaamde God. Uiteindelijk, net voordat hij zijn zoon zou offeren, sprak God via een Engel dat hij een schaap moest offeren en dat hij zijn zoon Isaak niet hoefde te offeren. Vroeger kende ik geen liefde. Ik wist niet wat liefde betekende. Maar nu, door Jezus, weet ik wat liefde is en weet ik hoe ik liefde aan andere mensen moet geven. Liefde is de eerste steen waarop een huis gebouwd moet worden. Ik vind de Islam niet slecht, maar ik voel in de Bijbel, en in het Christendom, veel meer liefde. Door Jezus leer ik om andere mensen te vergeven en om niet te haten of wraak te willen nemen. Deze liefde heeft mij veranderd. Ik probeer door het Evangelie door te geven aan andere mensen, hen ook deze liefde te laten ervaren en voelen."

Met deze email en verklaring geeft de vreemdeling inzicht in zijn geloofsleven en in zijn geloofservaring of -beleving.

Tijdens het gehoor opvolgende aanvraag heeft hij onder meer verder verklaard:

"Ik ben altijd vrolijk en rustig. Ik heb momenteel geen problemen. Zo lang ik de bijbel kan lezen, word ik steeds rustiger. Als ik ga bidden, worden mijn gebeden altijd geaccepteerd en voel ik mij steeds beter en beter. Iedereen die Christus kiest, wordt altijd blij in zijn leven en heeft altijd rust van binnen en heeft geen zonden meer. Vroeger had ik geen rust van binnen en was ik gestrest. Voordat ik Jezus kende werd ik snel boos en had ik geen rust in mij. Ik kon niet met mensen omgaan. Nadat ik Christus heb gekozen, bood het mij rust en liefde. Toen ik de bijbel ben gaan lezen, gaf de bijbel mij zoveel rust en liefde. Daardoor ben ik alle problemen van vroeger vergeten. Daarom ben ik momenteel altijd blij. Een blij iemand en blij mens. Ik bid regelmatig. Vroeger had ik een slecht leven, maar momenteel heb ik het beste leven. Toen ik vroeger aan het lezen was, werd ik nog onrustiger van binnen en boos. Het ging over geweld en agressie. Ik ben de bijbel gaan lezen. De bijbel is een vrij boek en een heilig boek. Ik heb gekozen om als christen het juiste pad te kiezen. Ik hoop andere mensen te overtuigen om hetzelfde pad te kiezen."
(p. 4)

De vreemdeling verklaart ook dat hij inmiddels is gaan leren lezen en de Bijbel is gaan lezen en:

"nadat ik de bijbel heb gelezen, opende ik mijn ogen. Ik heb het leven gelezen en beter begrepen. In het heilige boek, in thora en zabor, zijn allerlei woorden van Christus vermeld. Voor de heilige boeken, dus in thora en zabor, staat vermeld dat er iemand zou komen die heel veel wonderen kan verrichten. Die zieke mensen kan genezen. Die blinde mensen kan laten zien. De boze geesten kan verdrijven. Als iemand in zijn lichaam boze geesten heeft, kan Jezus hem daarvan bevrijden. Het grootste wonder van Christus is het water laten veranderen in wijn." (p 5)

6. Bij de nadere vraagstelling tijdens het gehoor gaat al snel weer mis. De vreemdeling wordt het volgende voorgehouden:

"U bent na de beslissing van de IND [in de vorige procedure, MV] in beroep gegaan tegen deze beslissing. De rechtbank heeft op 13 maart 2017 uitspraak gedaan en daarbij onder meer overwogen dat u met uw verklaringen onvoldoende inzicht heeft verschaft in uw persoonlijke motieven om zich te bekeren tot het christendom en in het innerlijke proces dat moet hebben plaatsgevonden vanaf het ontstaan van de eerste twijfel aan de islam tot aan uw bekering tot het christendom. Ook heeft de rechtbank overwogen dat uw verklaringen terecht zijn aangemerkt als vaag, summier en algemeen. Bovendien zegt de rechtbank dat terecht is gesteld dat u weliswaar verschillende kerken heeft bezocht, maar dat uw verklaringen er niet op wijzen dat deze bezoeken werden ingegeven door religieuze motieven. Tot slot is volgens de rechtbank terecht overwogen dat uw kennis over de bijbel en het christendom gering is. U bent tegen deze uitspraak in hoger beroep gegaan. De Afdeling heeft op 21 juli 2017 het hoger beroep kennelijk ongegrond verklaard en de aangevallen uitspraak bevestigd. Waarom zou de IND nu moeten aannemen dat u wel bent bekeerd tot het christendom?"
(p. 7)

Niettegenstaande het feit dat de vreemdeling laaggeletterd is krijgt hij een flinke hoeveelheid abstracte formuleringen over zich heen, en dat terwijl de vreemdeling met het

kennisgevingsformulier opvolgende aanvraag en aan het begin van het gehoor al zaken benoemd heeft die nieuw zijn ten opzichte van zijn eerdere asielaanvraag. De vreemdeling weet daarna behoorlijk uitgebreid woorden te geven aan wat er in relatie tot het geloof in hem omgaat. In plaats van daar verder op in te gaan, en in te gaan op hetgeen de vreemdeling eerder reeds overlegd en verklaard had zoals aangehaald onder 5 hierboven, wordt de volgende vraag gesteld:

“Voor de pauze vertelde u over de activiteiten die u voor de kerk heeft uitgevoerd. Ik wil graag van u weten wat er innerlijk bij u is veranderd sinds de uitspraak van de rechtbank ten gevolge van uw christelijke religie?” (p. 9)

De gehoordewerker laat aldus niet blijken oog te hebben voor hetgeen de vreemdeling reeds verklaard had en meent hem in abstracto te moeten vragen wat er ‘innerlijk veranderd’ is in plaats van in te gaan op de blijken van innerlijke verandering die de vreemdeling reeds heeft gegeven.

7. Verderop in het gehoor gaat het wel beter. Desalniettemin krijgt ook tijdens dit gehoor de vreemdeling onvoldoende ruimte om te verklaren hoe zijn ontwikkeling is gegaan. Wel wordt weer op westerse wijze gevraagd naar het *wanneer* (p. 7, 8, 11) en ook bijvoorbeeld *waarom* hij met evangelisatie is begonnen, maar niet de vraag *hoe* hij er aan is begonnen, *hoe* hij het aanvankelijk ervaren of beleefd heeft, of zijn manier van evangeliseren nog veranderd is en of hij het nu anders ervaart dan in het begin.
8. Volgens voornemen d.d. 12 maart 2018 (p. 3) is de vreemdeling er niet in geslaagd om aannemelijk te maken dat de verdieping die hij stelt te hebben doorgemaakt, te herleiden is tot een weloverwogen keuze om zich te bekeren tot het christendom. Wederom ligt aldus de nadruk op een cognitieve afweging. Wel worden de activiteiten van de vreemdeling nog betrokken in de beoordeling, maar zien deze volgens de IND niet toe op het proces dat hij heeft doorgemaakt dat tot zijn bekering en inkeer heeft geleid. Onze stichting acht zulks bevreemdend, aangezien een bekering in de regel geen momentaan gebeuren is maar (ook blijkens WI 2019/18) niet altijd een duidelijk begin- of eindpunt heeft en er blijkens dezelfde WI ook vanuit gegaan wordt dat er bij een passieve bekering, wat wel aangemerkt kan worden als een momentaan gebeuren, een proces volgt. Voorts vindt een voortgaand bekeringsproces ook niet plaats los van verrichte geloofsactiviteiten, reden waarom voornoemde WI terecht stelt dat de verklaringen over de drie elementen (motief en proces; kennis; activiteiten) in samenhang gezien moeten worden.

Vijfde asielaanvraag

9. Bij de kennisgeving vijfde asielaanvraag zijn meerdere verklaringen overlegd, waaruit met name het volgende wordt aangehaald:

Drs. Ingrid de Zwart, predikant en godsdienstpedagoog, schrijft in haar verklaring d.d. 11 juni 2019 onder meer:

“A. heeft een bijna magisch vertrouwen in God en in Jezus. Maar wat het bij hem moeilijk maakt om dat geprononceerd te verwoorden is het feit dat hij absoluut niet talig is, slecht kan lezen en schrijven. Ik koos voor het onderricht aan hem vaak plaatjes of werkte met een vertelmethode die in de godsdienstpedagogiek als Godly Play bekend staat en ontwikkeld is door prof Jerome Berryman aan de Kansas University. Dat was het meest

verhelderend voor hem. Maar hij blijft een doener, die het liefst met z'n handen werkt en leert door te doen en te zien, niet door te lezen. Van zelf Jozef spelen in een kerstspel in onze kerk heeft hij meer geleerd dan van het verhaal van Jozef en Maria aanhoren. Dat zal niet veranderen, want zo zit A. nu eenmaal in elkaar. In mijn vakjargon als godsdienstpedagoog zie ik hem als iemand die op concreet - operationeel denkniveau functioneert. Tot abstracties en diepzinnige reflecties is hij, net als heel veel andere mensen, niet echt in staat. Dat tekent dus ook zijn geloofsdenken, dat ik mythisch-letterlijk [zou] willen noemen. Concrete verhalen als die van de barmhartige Samaritaan spreken hem het meest aan. Het diaconale aspect van het christendom, het helpen wie geen helper heeft, is voor hem dan ook wezenlijk. Zo heeft hij namelijk ook zelf het geloof leren kennen, door christenen die naar hem omzagen."

A.B. de Gans, psycholoog, schrijft in zijn verklaring van 12 juni 2019:

"(...) met een IQ van rond de 100 en een beperkt abstractievermogen en een beperkt vermogen om feiten en gebeurtenissen te memoriseren/onthouden. Zijn intellectuele/cognitieve vermogens zijn dus beperkt en ook wat betreft zijn taalvaardigheid is er sprake van laaggeletterdheid. Mijn echtgenote, mw. E.G. van 't Net, Neerlandicus, heeft hierover meer verteld in haar brief over A.

(...)

Wat A. zijn bekering betreft, is mijn indruk, mede gegeven zijn persoonlijkheid, dat er in zijn geval sprake is van een passieve bekering. Het christen zijn is hem min of meer "overkomen", c.q. over hem heen gekomen. Wat hij niet of nauwelijks onder woorden kon brengen en wat vooral een affectieve, gevoelsmatige keuze is geweest. Nadat hij via andere vluchtelingen hoorde over het christelijk geloof.

A. is geen actieve zinzoeker, wiens doel het is om een onderbouwd zinvol leven te leiden. Het leven is er voor hem "gewoon" en hij heeft zich overgegeven aan Jezus, de zoon van God, die voor hem zijn leidsman is.

De cognitieve, rationele onderbouwing voor deze keuze nu en destijds is voor A. uitermate moeilijk. Dat heeft hem, zoals al opgemerkt, opgebroken bij zijn eerdere asielaanvragen. Waarin vooral sprake was van een cognitieve/rationele toetsing van zijn verzoeken.

Op gedragsmatig niveau is wel weer heel duidelijk zichtbaar wat het christen zijn voor A. betekent. De ontmoeting met mede christenen in onze gemeente is voor hem essentieel en hartverwarmend. (etc.)"

Ellen van't Net, Neerlandicus met 5 jaar ervaring als docent basiseducatie aan (functionele) analfabeten, zowel Nederlanders als buitenlanders¹⁰, schrijft in haar verklaring van 13 juni 2019:

"A. spreekt weinig Nederlands, ondanks het feit dat hij al een aantal jaren in Nederland is. Zelf geeft hij aan dat hij het niet kan leren. Hij zegt: 'ik denk met mijn handen'. Dat hebben we ook wel ervaren, want hij is erg handig. Dat het zo moeilijk voor hem is heeft verschillende oorzaken. Op school in Irak heeft hij les gehad in het Arabisch. Hij heeft 6 jaar op school gezeten. Thuis werd Koerdisch gesproken. Hij heeft 1 jaar Engels gehad en zo het Latijnse schrift geleerd. A. kan niet makkelijk iets leren. Hij denkt heel praktisch,

¹⁰ Zie ook bijlage bij de zienswijze d.d. 2 december 2019

maar kan niet abstraheren. Hij kan geen vaste patronen ontdekken. We kunnen hem laaggeletterd noemen. Het is voor hem ook moeilijk om te reflecteren op zijn eigen gedrag. Daarnaast heeft hij weinig zelfvertrouwen als het gaat om leren. Hij werd vroeger bijna dagelijks geslagen op school. Hij blokkeert snel. Op school werd hij vaak geslagen. Dat heeft zowel consequenties voor het leren van Nederlands, als ook voor het begrijpen van de Bijbelverhalen en het onthouden daarvan."

10. Het feitenrelaas van het gehoor opvolgende aanvraag van 29 november 2019 geeft er geen blijk van dat rekening is gehouden met de verstandelijke beperkingen van de vreemdeling. Zo wordt hem gevraagd:

"U heeft tijdens uw eerdere asielpcedure verklaringen afgelegd over uw motieven voor uw keuze voor het christendom en het proces van uw bekering. Zijn er nu andere redenen voor uw keuze voor het christendom?" (p. 5)

"Met de door u overgelegde brieven heeft u aannemelijk gemaakt dat u het afgelopen jaar bijbelstudie heeft gevolgd. Ik ga er vanuit dat u daar wat van heeft opgestoken en meer kennis heeft van het christendom dan tijdens uw vorige asielpcedure. Daarom ga ik u daar geen vragen over stellen. Ik wil wel graag weten of er nog meer is veranderd. Zijn er volgens u nog meer veranderingen met betrekking tot uw religie ten opzichte van uw vorige asielpcedure?" (p. 5)

"Kunt u toelichten wat die verdieping voor u betekent, naast de kennis die u heeft opgedaan?" (p. 6)

"Met het tonen van kennis en het verrichten van activiteiten in de kerk kunt u niet aannemelijk maken dat sprake is van een verdieping van uw geloof." (p. 6)

Met name de laatste hier aangehaalde opmerking acht onze stichting bevreemdend. Immers, allereerst is er blijkens WI 2018/10 (thans WI 2019/18) sinds 1 juni 2018 de mogelijkheid van compensatie:

"Het gesprek over activiteiten en gedrag kan vreemdelingen die laaggeletterd zijn of anderszins moeite hebben woorden te geven aan hun bekeringsproces of geloofskennis toch uitnodigen woorden te geven aan hun bekering." (par. 3.4)

en

"Indien er ten aanzien van één element minder goede verklaringen zijn afgelegd, kunnen de andere elementen dit 'compenseren', mits de vreemdeling in staat is daarover wel verklaringen af te leggen die overtuigend genoeg zijn om de zwakkere elementen te 'compenseren'. (...) In die gevallen waarin de vreemdeling niet goed kan verklaren ten aanzien van het proces van zijn bekering en hij daarvoor een genoegzame verklaring kan geven, kan de bekering alsnog geloofwaardig worden geacht indien de vreemdeling wel overtuigt ten aanzien van zijn verklaringen over zijn kennis en activiteiten die hij verricht."

waar tijdens het gehoor aldus aan is voorbijgegaan. Hiermee is ook gehandeld in strijd met voornoemde werkinstructie in die zin dat is vooruitgelopen op de beoordeling waar de WI in par. 5 immers over meldt:

“Er vindt tijdens het gehoor geen beoordeling plaats en het is derhalve uitdrukkelijk niet de bedoeling op de inhoudelijke toets vooruit te lopen door bijvoorbeeld bij zwakke verklaringen op één element niet of beperkt door te vragen op andere elementen.”

De vreemdeling heeft aldus ten onrechte niet de gelegenheid gehad om over (met name) zijn activiteiten nader te verklaren, waarbij ook acht geslagen had moeten worden op de onder 9 aangehaalde verklaringen van derden, hetgeen is nagelaten.

11. In voornemen (p. 3) wordt gesteld dat uit de verklaringen van de vreemdeling geen wezenlijke verandering van zijn motieven voor en het proces van bekering ten opzichte van de voorafgaande procedures blijkt. Hiermee wordt in de beoordeling voortgeborduurd op de zeer aanvechtbare, op stereotype gebaseerd, assumptie dat een bekeringsproces in overwegende mate een cognitief proces is van afweging en van wikken en wegen. Voorts blijkt ook uit het besluit niet dat op enigerlei wijze rekening is gehouden met het analfabetisme en de daaruit voortvloeiende minder ontwikkelde verstandelijke vermogens.

Conclusie

12. De vreemdeling is in casu stelselmatig geschaad in zijn belangen doordat hij in de opeenvolgende asielaanvragen telkenmale geconfronteerd is geweest met een gehoorambtenaar die geen of in elk geval veel te weinig rekening hield met zijn verstandelijke beperkingen en die bovendien eenzijdig, vanuit een kennelijk eigen, westers seculiere context redenerend, een bekering ziet als een in hoge mate cognitief proces. De vreemdeling heeft in geen van voornoemde asielaanvragen een redelijke kans gehad zijn authentieke persoonlijke verhaal te vertellen en toe te lichten ofschoon de staatssecretaris blijkens haar eigen werkinstructie geacht wordt daarnaar op zoek te zijn. Ook is op geen enkele wijze blij gegeven van toepassing van de in de werkinstructie genoemde mogelijkheid van ‘compensatie’ indien de vreemdeling in staat is nader te verklaren over het onderdeel activiteiten terwijl hij meer moeite heeft om zich te uiten aangaande motieven en proces.

D MRA (IRAK)

Zaaknummer Z1-57906859189

Gave kenmerk: Irak 180924

Beschikking : d.d. 4 maart 2020

1. De vreemdeling is analfabeet en laaggeschoold en verder is in het advies FMMU aangegeven dat de vreemdeling gehoord kan worden met de aantekening dat er medische klachten zijn waargenomen die een beperking vormen en relevant zijn voor het horen en/of beslissen, te weten dat meneer heeft aangegeven dat hij geen exacte data betreffende zijn asielrelaas kan benoemen. Meneer heeft aangegeven dat hij dit bij benadering wel kan.
2. Na het nader gehoor tekent gemachtigde in de aanvullingen en correcties d.d. 2 maart 2020 op dat de gehoormedewerker in eenvoudige taal met de vreemdeling gecommuniceerd heeft, maar dat uit het gehoorrapport blijkt dat de vreemdeling beperkte intellectuele vermogens heeft die nog niet eerder aan het licht zijn gekomen. Gemachtigde verzoekt om VA-zending teneinde een rapportage betreffende de intellectuele vermogens op te kunnen stellen. Gemachtigde heeft ook gepoogd hierover telefonisch te overleggen hetgeen niet

gelukt is. In het voornemen d.d. 3 maart 2020 wordt op dit verzoek niet ingegaan en wordt, zoals verderop in dit rapport nader wordt betoogd, geheel geen rekening gehouden met beperkte verstandelijke vermogens. In de zienswijze d.d. 4 maart 2020 komt gemachtigde er op terug. Zij noteert onder meer dat de nabespreking van het nader gehoor zeer moeizaam verliep door de kennelijke verstandelijke vermogens van de vreemdeling en dat ze de tolk die bij het nader gehoor aanwezig was ook had bevestigd dat het gehoor heel moeizaam ging door de kennelijke beperkte verstandelijke vermogens. In de beschikking d.d. 4 maart 2020 wordt gesteld dat er geen reden is voor VA-zending omdat er naar het oordeel van de staatssecretaris 'tot op heden' geen onoverkomelijke belemmeringen zijn gebleken in het kunnen doen van verklaringen door de vreemdeling.

3. Gemachtigde zet het intelligentieonderzoek door en blijkt het onderzoeksrapport van W. Hoffmann, orthopedagoog, d.d. 10 april 2020, is de vreemdeling licht verstandelijk beperkt. Uit het rapport wordt dezerzijds het volgende geciteerd:

"Bij taken waarbij M. cijfers of letters moet onthouden, raakt hij in de stress. Hij kijkt de onderzoeker vragend aan en benoemt dat hij dit soort dingen niet kan onthouden. Het is te veel voor hem. Dit lukt hem niet. Ook bij taken die een beroep doen op algemene kennis loopt M. vast. Hij geeft aan dit nooit geleerd te hebben, omdat hij altijd op de markt heeft gewerkt. Hij kent de getallenlijn, maar niet het (Arabische) alfabet. M. vindt het moeilijk om tot de kern van een antwoord te komen. Hij kent betekenissen van woorden een beetje, maar begrijpt ook niet wat hij er nog meer over moet weten. M. heeft een weinig doorzettingsvermogen. Bij diverse taken raakt hij in de stress en geeft hij op. Het lukt hem niet zegt hij dan. Als de onderzoeker extra uitleg geeft en M. stimuleert lukt het hem wel door te zetten. Daarnaast heeft hij een matige frustratietolerantie. Hij wordt zichtbaar geïrriteerd als hij iets weer niet weet. Hij geeft aan bepaalde dingen niet te weten en te kunnen. Hij maakt daarbij handgebaren en leunt achterover. Echter lukt het met behulp van de onderzoeker toch om zijn frustraties de baas te blijven. M. reageert goed op complimenten. M. is in staat vragen te stellen als hem iets onduidelijk is. Hij vraagt regelmatig om herhaling omdat hij iets niet begrijpt. (...)

M. heeft een totaal IQ van ongeveer 45 (95% betrouwbaarheidsinterval ligt tussen 42-52) en presteert hiermee globaal op een licht verstandelijk beperkt intelligentieniveau. Er is sprake van een harmonisch profiel op indexniveau: de indexen Perceptueel redeneren, Verbaal begrip, Verwerkingssnelheid en Werkgeheugen zijn even sterk ontwikkeld. Dit houdt in dat de totale IQ score geïnterpreteerd kan worden. De index verbaal begrip (45, licht verstandelijk beperkt niveau) is intern consistent. Dit betekent dat de subtesten binnen de index met elkaar samenhangen en de scores binnen de index geen afwijkingen laten zien. M.'s inzicht is door middel van taal gepresenteerde problemen (definiëren van betekenis, verwoorden van kennis en verbaal abstract redeneren) is minder ontwikkeld dan bij leeftijdsgenoten. De index perceptueel redeneren (49, licht verstandelijk beperkt niveau) is intern consistent. Dit betekent dat er op de subtesten binnen deze index geen afwijkende scores zijn gevonden. M.'s vermogen tot het analyseren, herkennen en combineren van visuele informatie is minder ontwikkeld dan bij leeftijdsgenoten. De index werkgeheugen (52, licht verstandelijk beperkt niveau) is intern consistent. Dit betekent dat de subtesten binnen de index met elkaar samenhangen en de scores binnen de index geen afwijkingen laten zien. M.'s vermogen om informatie tijdelijk in het geheugen vast te

houden en deze informatie te benutten bij het oplossen van problemen lijkt minder sterk ontwikkeld dan bij leeftijdsgenoten. De index verwerkingssnelheid (52, licht verstandelijk beperkt niveau) is intern consistent. Dit betekent dat de subtesten binnen de index met elkaar samenhangen en de scores binnen de index geen afwijkingen laten zien. M.'s visueel kortetermijngeheugen, visueel-motorische coördinatie en visuele onderscheidingsvermogen lijken minder sterk ontwikkeld te zijn van bij leeftijdsgenoten. Ook vaardigheden met betrekking tot visuele matching lijken minder sterk ontwikkeld te zijn.

6. Samenvatting/conclusie

(...)

Uit het intelligentieonderzoek, gemeten met de WAIS-IV-NL, komt naar voren dat M. functioneert op een licht verstandelijk beperkt intelligentieniveau (totaal IQ=45). Het intelligentieprofiel is harmonisch opgebouwd. Dat wil zeggen dat zijn verbale begrip/kennis, zijn ruimtelijk denken en zijn werkgeheugen en verwerkingssnelheid ongeveer even sterk ontwikkeld zijn. De totale IQ score kan geïnterpreteerd worden. Een licht verstandelijk beperkt intelligentieniveau wordt gekenmerkt door een vertraagde cognitieve ontwikkeling. M. heeft meer moeite met leren, (abstract) denken en het oplossen van problemen. Hij beschikt over beperkte feitenkennis. Ook heeft hij moeite met het leggen van verbanden en het houden van overzicht. M. heeft moeite met ruimtelijk inzicht/abstract redeneren en moeite met het toepassen van al opgeslagen kennis. M. heeft meer tijd nodig om (visuele) informatie te verwerken en te bewerken. Het opvolgen van instructies en het begrip van langere teksten vindt hij lastig. M. heeft moeite met het automatiseren van nieuwe informatie en regels en het vasthouden van aandacht en motivatie bij de uitvoering van taken. Dit kan ervoor zorgen dat hij moeite heeft met het begrijpen van de wereld om zich heen en zich angstig kan gaan voelen. M. is gebaad bij korte, duidelijke boodschappen. Hij heeft meer tijd en herhaling nodig. Hierbij moet gecontroleerd worden of hij de boodschap heeft begrepen. Visuele ondersteuning is dan ook gewenst om taken beter te begrijpen en overzichtelijk te houden. M. heeft ondersteuning nodig in het leven van alle dag om structuur aan te brengen, de wereld overzichtelijk te maken en dagelijkse taken adequaat op te pakken."

4. De vreemdeling is tegenstrijdigheden tegengeworpen, waaromtrent de vreemdeling heeft verklaard dat hij heel vaak geslagen is en zich niet alles in volgorde herinnert. (rapport nader gehoor p. 12) Naar het oordeel van onze stichting is het volstrekt normaal dat herinneringen aan zulke gebeurtenissen door elkaar heen gaan lopen, te meer bij een analfabeet die immers niet de mogelijkheid heeft om een en nader eens rustig voor zichzelf op papier te zetten teneinde overzicht te krijgen en eens te meer bij iemand die bovendien gebleken is licht verstandelijk beperkt te zijn. Gemachtigde wijst er in de zienswijze ook op dat het voor de vreemdeling erg lastig blijkt te zijn om ordening in zijn relaas te krijgen. Dit blijkt onderbouwd te worden door de bevindingen van voornoemd intelligentie onderzoek waar in de conclusies vermeldt staat: "Ook heeft hij moeite met het leggen van verbanden en het houden van overzicht."
5. De vreemdeling heeft onder meer verklaard dat hij in zijn woonplaats in Irak is lastig gevallen en mishandeld door een militie van Al Hashd. De staatssecretaris acht de verklaringen van de vreemdeling hieromtrent ongeloofwaardig omdat hij niet blijkt te beschikken over volledige

en objectiveerbare informatie over Al Hashd. Volgens de staatssecretaris had de vreemdeling er bijvoorbeeld weet van moeten hebben dat bij Al Hashd, die van sjjiitische oorsprong is en waarbinnen de sjjiitische milities overheersen, ook meerdere niet-sjjiitische milities zijn aangesloten. Onze stichting acht het onbegrijpelijk dat deze kennis van de vreemdeling verwacht is, laat staan dat de geloofwaardigheid van de gestelde mishandeling door een sjjiitische militie van Al Hashd mede afhankelijk gesteld wordt van het hebben van kennis van andere, niet-sjjiitische, milities.

6. De staatssecretaris stelt:

"Betrokkene is tijdens het nader gehoor meerdere keren in de gelegenheid gesteld om de tijd te nemen zijn relaas te verduidelijken. Betrokkene is hierin, gelet op voorgaande, niet geslaagd. Nogmaals, het analfabetisme van betrokkene doet hier niet aan af, vooral ook omdat betrokkene zich in Irak altijd goed staande heeft kunnen houden, hij was naar eigen zeggen een succesvol marktkoopman, die goed verdiende. Hij moet dus ook met geld kunnen omgaan, met klanten en bestellingen, hiervoor is toch een redelijk goed werkend geheugen vereist, de enkele verklaring van betrokkene dat hij niet veel weet omdat hij een klein geheugen zou hebben, wordt dan ook niet gevolgd." (voornemen p. 4)

Ook ten deze wenst onze stichting op te merken dat het bestuursorgaan veel te kort door de bocht redeneert en geen rekening houdt met het referentiekader van de vreemdeling. Het moge zo zijn dat iemand een redelijk goed geheugen moet hebben om met geld te kunnen omgaan, alsmede met klanten en bestellingen, doch dit is gelet op de verklaringen van de vreemdeling, in samenhang bezien, onvoldoende motivering. Immers, uit zijn relaas blijkt dat hij zich in zijn dagelijkse leven met zijn handel bezighield en niet met allerlei andere dingen betreffende de maatschappij:

"Ik had het goed, ik had goed werk. Goed geld, eigen auto en huis. Ik werk vanaf mijn negende op die markt." (rapport nader gehoor p. 7)

"mijn leven was tussen mijn werk, chocolade maken, en thuis." (rapport nader gehoor p. 7)

"Vraag mij om iets te doen met mijn handen,. Dan doe ik dat heel graag. Ik ben nooit naar school geweest. Ik heb nooit een vraag beantwoord en dat kan en weet ik niet. Ik ben iemand die op de markt is opgegroeid en daar ben ik alleen handig in." (p. 21)

Klaarblijkelijk leidde de vreemdeling een zeer routinematig leven, hij begon op zijn negende reeds met de werkzaamheden die hij tot zijn vertrek uit Irak bleef verrichten, het was hem kennelijk 'met de paplepel' ingegoten. Uit zijn relaas ontstaat het beeld dat hij hetgeen hij van jongs af aan heeft meegekregen in zijn verdere leven routinematig heeft voortgezet zonder zich verder te ontwikkelen.

Voorts is niet gesteld of gebleken dat de vreemdeling enige vorm van 'geavanceerde' bedrijfsvoering had. Volgens de zienswijze deed hij zijn bestellingen met behulp van briefjes en getallen, die hij blijkens het Intelligentie Onderzoek wel kent, en werden de bestellingen bij aflevering direct uit de kas betaald en rekenden zijn klanten bij aankoop direct contact af. Voor een bedrijfsvoering van deze aard is niet vereist om er een boekhouding op na te houden, te werken met facturen met vervaldata enz. en het goed kunnen onthouden van

data en andere informatie. Dat de vreemdeling hier kennelijk toe in staat was is naar het oordeel van onze stichting onvoldoende motivatie om er van uit te gaan dat hij goed in staat is om over de mogelijk traumatiserende ervaringen van bedreigingen en geweldspelingen die gesteld tegen hem zijn gepleegd op geordende chronologische wijze, met vermelding van data, te verklaren.

Het voornoemde Intelligentie Onderzoek bevestigt de aannemelijkheid van het door de vreemdeling geschetste beeld en de mogelijkheid van het daarbij passende wijze van bedrijfsvoering zoals in de zienswijze geschetst:

"M. heeft meer tijd nodig om (visuele) informatie te verwerken en te bewerken. Het opvolgen van instructies en het begrip van langere teksten vindt hij lastig. M. heeft moeite met het automatiseren van nieuwe informatie en regels en het vasthouden van aandacht en motivatie bij de uitvoering van taken. Dit kan ervoor zorgen dat hij moeite heeft met het begrijpen van de wereld om zich heen en zich angstig kan gaan voelen. M. is gebaat bij korte, duidelijke boodschappen. Hij heeft meer tijd en herhaling nodig. Hierbij moet gecontroleerd worden of hij de boodschap heeft begrepen. Visuele ondersteuning is dan ook gewenst om taken beter te begrijpen en overzichtelijk te houden. M. heeft ondersteuning nodig in het leven van alle dag om structuur aan te brengen, de wereld overzichtelijk te maken en dagelijkse taken adequaat op te pakken."

Zoals reeds aangehaald, is de vreemdeling vanaf zijn negende vertrouwd met het werk op de markt, heeft hij aldus de daarvoor benodigde structuur vanaf jonge leeftijd meegekregen en is hij gebruik gaan maken van genummerde briefjes waarbij de getal-tekens die hij immers wel (her)kent, bij hem de functie hebben van visuele ondersteuning zodat hij weet welk briefje bij welk product hoort.

Onze stichting acht dan ook te meer zeer bevreemdend wat beschikking (p. 4) aanvullend tegenwerpt:

"Dat betrokkene in de loop van de jaren heeft geleerd om te gaan met getallen en prijzen is op zich een redelijke aanname. Echter, diezelfde aanname zou dan moeten gelden voor het lezen en schrijven. Niet aannemelijk is dat hij in de praktijk niet geleerd zou hebben om te lezen en te schrijven, als hem dat op het gebied van aantallen en prijzen wél is gelukt."

Immers, dat de vreemdeling mogelijk iets had kunnen leren betekent nog niet dat hij het ook daadwerkelijk geleerd heeft. Niet is gemotiveerd dat hij het voor zijn zeer eenvoudige 'bedrijfsvoering' nodig had om te leren lezen en schrijven en dat hij daartoe enige stimulans heeft gehad.

7. Blijkens WI 2019/18, par. 2.2, spelen naast cognitieve aspecten onder meer ook sociale en emotionele aspecten een rol bij een bekering:

"hetgeen de vreemdeling heeft meegemaakt in de sociale (religieuze) groep waartoe hij eerst behoorde en wat hij nu ervaart in de nieuwe sociale (religieuze) groep;"

en

"Onder emotionele aspecten valt verder bijvoorbeeld ook de vreemdeling die in aanraking komt met een nieuwe religie en zich daar direct thuis voelt."

De vreemdeling heeft ook daadwerkelijk verklaard omtrent zijn ervaringen in het contact met de nieuwe sociale (religieuze) groep en omtrent het zich daar thuis voelen, zie rapport nader gehoor p. 21:

"Er is liefde, elkaar respecteren, maar er zijn dingen bij christenen die je in je hart blijft houden. Zodra iemand iets zegt begrijp je waar het over gaat maar ik weet niet hoe ik het moet vertellen. (...) Ik zeg liefde, ging ik koesteren. Bij ons is het allemaal mensen afslachten, bij hun heb je dat ten minste niet. (...) Zij hebben respect voor elkaar en veel liefde voor elkaar, iedereen mag je corrigeren. Bij ons heb je meteen mensen afslachten."

Het valt op in de vraagstelling dat de gehoorambtenaar tegenover de persoonlijke, sociale en emotionele aspecten welke de vreemdeling naar voren brengt vooral de cognitieve aspecten benadrukt wil zien (rapport nader gehoor p. 21):

"Ik kan me voorstellen dat als je je bekeerd tot een religie, dat je wil weten wat het inhoudt. Hoe verdiepte u zich in het christendom?"

"Ik kan me voorstellen dat u zich wilde verdiepen in het christendom voordat u besloot om zich te bekeren en u te laten dopen. Is hier ook sprake van geweest?"

"Ik heb zelf bijvoorbeeld geen geloof. Als ik me zou willen bekeren tot een religie dan zou ik bijvoorbeeld wel willen weten wat de religie precies inhoudt, wat de achtergrond is en wat er in de bijbel staat voordat ik besluit om me te bekeren. Ik vroeg me af of dat bij u ook zo is gegaan?"

Met het herhaalde 'ik kan me voorstellen' en 'als ik me zou willen bekeren ... dan zou ik ...' geeft de gehoormedewerker er uitdrukkelijk blijk van voortdurend te redeneren vanuit de eigen westers-seculiere context, waarvoor blijkens WI 2019/18 juist gewaakt moet worden. Onze stichting acht weliswaar niet bezwaarlijk dat de vreemdeling ook bevraagd wordt op de cognitieve aspecten van het geloof, maar wel dat de vraagstelling in casu uitgaat van de gedachte dat de cognitieve aspecten leidend behoren te zijn voor de motieven voor en het proces van bekering. Zulk een gedachte is strijdig met de WI en ook met objectieve informatiebronnen als aangehaald en besproken in "Afvalligheid en bekering" H. 5 t/m 7 hetgeen hier integraal als herhaald en ingelast beschouwd dient te worden. Onze stichting wijst in dit kader mede op het volgende:

Bernard Lonergan spreekt drie vormen van bekering: *"Conversion may be intellectual or moral or religious."* Een intellectuele bekering behelst de verandering van je denkwijze over de realiteit, objectiviteit en menselijke kennis, i.e. de manier waarop je naar de wereld kijkt. Een morele bekering behelst verandering van de criteria waarmee je beslissingen neemt en keuzes maakt. De religieuze bekering

"is being grasped by ultimate concern. It is other-worldly falling in love. It is total and permanent self-surrender without conditions, qualifications, reservation."

Belangrijk is dan het volgende:

"(...) one must not infer that intellectual comes first, then moral and finally religious. On the contrary, from a causal viewpoint, one would say that first there is God's gift of his love. Next, the eye of this love reveals values in their splendor, while the strength of

this love brings about their realization, and this is moral conversion. Finally, among the values discerned by the eye of love is the value of believing the truths taught by the religious tradition, and in such tradition and belief are the seeds of intellectual conversion.”¹¹

De ervaring van Gods liefde, waarvan de vreemdeling verklaard heeft dat hij dat onder christenen gezien en ervaren heeft, in tegenstelling tot de islam, gaat aldus vaak voorop en het intellectuele begrip van het nieuwe geloof is volgend. Indien iemand echter verstandelijk beperkt is, zoals de vreemdeling in casu, kan er ten aanzien van het intellectuele begrip van het nieuwe geloof minder verwacht worden, hetgeen echter beslist niet inhoudt dat de bekering om die reden minder overtuigend zou zijn of kunnen zijn. Daarbij is het dus naar het, op objectieve informatiebronnen en eigen ervaring gestoelde, oordeel van onze stichting hoe dan ook onjuist om er in het onderzoek en in de beoordeling van uit te gaan dat de intellectuele / cognitieve aspecten *leidend* zouden moeten zijn in een bekeringsproces.

Onze stichting wenst in dit kader ook uitdrukkelijk te verwijzen naar de bevindingen van het Intelligentie Onderzoek van de vreemdeling in casu:

De vreemdeling heeft een licht verstandelijk beperkt intelligentieniveau, die “wordt gekenmerkt door een vertraagde cognitieve ontwikkeling. M. heeft meer moeite met leren, (abstract) denken en het oplossen van problemen. Hij beschikt over beperkte feitenkennis. Ook heeft hij moeite met het leggen van verbanden en het houden van overzicht. M. heeft moeite met ruimtelijk inzicht/abstract redeneren en moeite met het toepassen van al opgeslagen kennis.”

Onder meer is geconstateerd:

“M. vindt het moeilijk om tot de kern van een antwoord te komen. Hij kent betekenissen van woorden een beetje, maar begrijpt ook niet wat hij er nog meer over moet weten.”

Een en ander brengt met zich mee dat de vreemdeling beperkt is om zich in zijn geloof in cognitieve zin te ontwikkelen. Dit mag echter niet met zich meebrengen dat hij daardoor zijn bekering in het kader van een asielaanvraag niet aannemelijk zal kunnen maken.

Onze stichting tekent hier voorts bij aan, dat de kerk bij het besluit dat de vreemdeling reeds gedoopt kon worden zonder het normaliter vereiste onderwijstraject, kennelijk ook heeft overwogen dat het cognitieve aspect wel een aspect is van een bekeringsproces maar niet noodzakelijk leidend en dat ook mensen met een verstandelijke beperking tot geloof kunnen komen en toegelaten kunnen worden als volwaardig lid en derhalve gedoopt kunnen worden. Het is niet aan het bestuursorgaan om daarover een eigen, andere visie er op na te houden.

8. In de verklaring “Bewijsstuk geloofsverspreiding” geeft mw. H. nadere informatie over de vreemdeling, informatie welke ook buiten het directe contact met de vreemdeling zelf om is verkregen, zoals:

“M. heeft in het AZC verteld over Jezus, dat je alleen door Jezus genade kan krijgen bij God. Heb ik daar bewijzen voor? Ja, zeker. Ik geef ook als amateur en vrijwilligster

¹¹ Bernard Lonergan, “The Dimensions of Conversion”, in: Walter E. Conn (ed.), “Conversion”, pp. 15,20

Nederlandse les o.a. in het Taal café in het AZC. Daar werd ik door I. een moeder van 3 kinderen benaderd of ik naar een kerk ga. We kwamen in gebrekkig Nederlands en met behulp van Translate in gesprek. Zij vertelde mij dat M. haar over Jezus had verteld en dat zij graag een keer mee wilde naar de kerk."

Deze vrouw I. heeft aldus ten overstaan van mw. H. verklaard over evangeliseringsactiviteiten van de vreemdeling. Ook blijkt uit de verklaring dat de vreemdeling anderen over zijn geloof vertelt.

Mw. H. verklaart ook vanuit haar persoonlijke contact met de vreemdeling:

"M. was in het begin wat verlegen, maar is spontaan en enthousiast over zijn nieuwe geloof. Dat zie je aan zijn gezicht, zijn ogen, die stralen, de App berichten met plaatjes die hij mij stuurt om zijn blijdschap over zijn geloof uit te drukken, niet gespeeld of gekunsteld.

(...)

Als direct betrokkene bij het Bijbelonderwijs vanaf het begin van zijn bekering, was ik goed in staat zijn emoties te zien aan zijn gezicht, zijn eerbiedige houding, zijn honger naar het willen weten wat er in de Bijbel staat. Ook liet hij N. opschrijven bijvoorbeeld de vele Namen die wij voor onze God mogen gebruiken. Dat verbaasde mij omdat hij Analfabeet is. Ik vroeg hem wat ga je daar mee doen? Jij kunt het toch niet lezen? Zijn antwoord was: dat klopt, maar ik vraag anderen het voor mij voor te lezen."

Onze stichting acht hiermee voldoende aangetoond dat de vreemdeling blijk geeft van wezenlijke niet-cognitieve uitingen die bijdragen aan de geloofwaardigheid van zijn gestelde bekering.

9. Blijkens WI 2019/18 (par. 2.3) kan een bekering (in het bijzonder een passieve bekering) plaatsvinden in een korte tijdspanne. Bij een actieve bekering (welke zich vaak over een langere periode voltrekt) doet de bekeerling vaak 'onderzoek' naar de nieuwe religie. Het moge duidelijk zijn dat in casu, gelet op het referentiekader van de vreemdeling, van zulk een 'onderzoek' niet of in veel mindere mate sprake kan zijn en zal zijn bekering zich veel meer op het affectieve vlak voltrekken, hetgeen in een korte periode, op min of meer passieve wijze, kan plaatsvinden. De verklaringen van de vreemdeling wijzen daar ook op, verwezen zij naar het rapport nader gehoor p. 21:

"Er is liefde, elkaar respecteren, maar er zijn dingen bij christenen die je in je hart blijft houden. Zodra iemand iets zegt begrijp je waar het over gaat maar ik weet niet hoe ik het moet vertellen. (...) Ik zeg liefde, ging ik koesteren. (...) Zij hebben respect voor elkaar en veel liefde voor elkaar, iedereen mag je corrigeren."

Onze stichting wijst er in dit verband op dat de vreemdeling ook heeft verklaard dat hij, toen hij N. ontmoette, 'kapot werd door het piekeren'. (nader gehoor p. 18) Wat hij bij christenen en in de kerk heeft ervaren was daar kennelijk een adequate oplossing voor. De vreemdeling heeft in elk geval verklaard dat hij er (psychische) rust heeft gevonden en mw. H. heeft verklaard omtrent zijn stralende ogen en getoonde blijdschap (zie onder 8 hierboven). Dit wijst op een onmiskenbare positieve verandering bij de vreemdeling als gevolg van een (kennelijk overwegend passieve) bekering.

10. Voornemen (p. 4) werpt tegen dat de vreemdeling 'eigenlijk niet iets [kan] vertellen over zijn innerlijke gemoedstoestand'. Het moge waar zijn dat de vreemdeling daar weinig over heeft

weten te verklaren, doch ook op dit punt dient rekening gehouden te worden met zijn beperkingen. Ten deze zij er ook op gewezen dat WI 2019/18 aangeeft dat er de mogelijkheid is van compensatie¹². Nu de vreemdeling vanwege zijn beperkingen niet goed in staat is te verklaren over het onderdeel 'motieven en proces' en over het onderdeel 'kennis', dient meer gewicht toegekend te worden aan het onderdeel 'activiteiten', welke tevens de levensverandering als gevolg van de bekering behelst. De levensverandering is reeds besproken, waarbij de verklaring van mw. H. middels nieuw aan het dossier toegevoegde informatie¹³ de gestelde levensverandering van de vreemdeling mede onderbouwt. Gelet op de geconstateerde beperkte vermogens van de vreemdeling dient te worden overwogen of aan de verklaring van mw. H. conform WI 2019/18 geen doorslaggevend gewicht toegekend moet worden.¹⁴

¹² Zie WI par. 4.1: "Indien er ten aanzien van één element minder goede verklaringen zijn afgelegd, kunnen de andere elementen dit 'compenseren', mits de vreemdeling in staat is daarover wel verklaringen af te leggen die overtuigend genoeg zijn om de zwakkere elementen te 'compenseren'. De vreemdeling zal wel een genoegzame verklaring moeten geven voor de omstandigheid dat hij op één van de elementen minder goed kan verklaren. Daarbij dient uiteraard rekening gehouden te worden met het referentiekader van de vreemdeling en het gegeven dat niet iedere vreemdeling gewend is om over zijn persoonlijke gevoelens te vertellen."

Zie ook WI par. 3.4: "Het gesprek over activiteiten en gedrag kan vreemdelingen die laaggeletterd zijn of anderszins moeite hebben woorden te geven aan hun bekeringsproces of geloofskennis toch uitnodigen woorden te geven aan hun bekering."

¹³ WI par. 4.1.3: "Aan verklaringen en/of rapporten van kerkelijke instanties waarin op basis van eigen waarnemingen wordt aangegeven welke rol de vreemdeling speelt binnen een (kerkelijke) organisatie en hoe hij hier binnen de gemeenschap uiting aan geeft, zal meer waarde worden toegekend. Het betreft namelijk feitelijke informatie die wordt toegevoegd aan het dossier en die de verklaringen omtrent het element activiteiten ondersteunen, waardoor de IND beter in staat wordt gesteld tot een geloofwaardigheidsbeoordeling te komen."

¹⁴ WI par. 4.1.3: "In twijfelgevallen kunnen verklaringen van derden – mits deze verklaringen daadwerkelijk een toevoeging zijn op het dossier – wel de doorslag geven."

BIJLAGE 2 VRAAGSTELLING IND MEDE BEPALEND VOOR WEGING

Indien de IND tegenwerpt dat een asielzoeker te weinig of te algemene of te vage verklaringen heeft afgelegd, kan dat volgens uitspraak [Rechtbank Den Bosch AWB 14/24975](#) (d.d. 25 maart 2015) te wijten zijn aan een te algemene of te beperkte vraagstelling tijdens het gehoor of aan onduidelijkheid van de kant van de IND hoe diepgaand of omvattend een antwoord zou moeten zijn:

r.o.9: *“Eiseres wordt in dit kader [i.e. van haar bekering, MV] onder meer tegengeworpen dat zij in eerdere instantie nimmer verklaard heeft over haar affiniteit met het christendom. Eiseres heeft hierover echter verklaard dat deze interesse niets te maken had met haar reden van vertrek en bovendien, dat haar interesse pas in Nederland geleidelijk heeft geleid tot die bekering. Dit komt de rechtbank op zichzelf niet ongeloofwaardig voor. Daar komt bij dat de structuur van het gehoor ook zodanig is opgezet dat een vreemdeling – zoals door verweerder is betoogd – weliswaar alles wat van belang is of kan zijn voor de beoordeling van het relaas dient te verklaren, maar ook, dat van een vreemdeling verwacht wordt dat men zich daarbij beperkt tot de (hoofd)redenen van vertrek.”*

r.o. 10: *“Verweerder gelooft voorts niet dat eiseres bekeerd is omdat zij onvoldoende kennis zou hebben van het christelijke geloof. Desgevraagd heeft verweerder echter niet kunnen aangeven dat eiseres geen, of foutieve informatie gegeven zou hebben op daarover aan haar gestelde vragen, maar slechts dat deze antwoorden dieper en minder oppervlakkig hadden moeten zijn. Een precieze invulling daarvan heeft verweerder echter desgevraagd niet kunnen geven.”*

r.o. 11: *“(…) merkt de rechtbank op dat het door verweerder gestelde gebrek aan diepgang in het bekeringsproces in de ogen van de rechtbank ook een resonantie kan zijn van het gebrek aan diepgang in bepaalde vragen die hierover aan eiseres zijn gesteld.”*

De rechtbank weegt dus mee dat de gehoorambtenaar mede sturing geeft aan hetgeen de asielzoeker verklaart, hetgeen ook in lijn is met de gedeelde taak van de asielzoeker en de staat waarbij op de asielzoeker de plicht rust om alle door de IND gestelde vragen zo volledig mogelijk te beantwoorden, zoals verwoord in WI 2010/14. In WI 2014/10 wordt in dit verband gesproken van een samenwerkingsverplichting.

In uitspraak Rechtbank Roermond, AWB 15/5898 (d.d. 15 april 2015) vinden we dezelfde lijn terug:

r.o. 14: *“(…) De rechter stelt vast dat verweerder juist op het punt van het bekeringsproces slechts enkele vragen heeft gesteld die eiseres bovendien concreet heeft beantwoord. Verweerder heeft in de door eiseres gegeven antwoorden kennelijk geen aanleiding gezien hierop door te vragen.” “(…) gelet op (...) het gebrek aan diepgang in verweerders vragen hieromtrent heeft verweerder hiermee onvoldoende inzichtelijk gemaakt waarom de gestelde bekering van eiseres ongeloofwaardig is.”*

“Verweerder gelooft voorts niet dat eiseres is bekeerd omdat zij onvoldoende kennis zou hebben van het christelijke geloof. (...) De rechter stelt echter vast dat eiseres op sommige van deze vragen juist wel uitgebreid heeft verklaard en dat verweerder op de andere punten vervolgens niet heeft doorgevraagd.”

Ook in uitspraak **Rechtbank Rotterdam inzake NL17.1360** (d.d. 30 augustus 2017) is geoordeeld dat eiser duidelijk en concreet antwoord heeft gegeven op de hem gestelde vragen en dat, indien verweerder meer van eiser had willen horen, het op de weg van verweerder had gelegen dit tijdens het gehoor aan eiser voor te houden of hem nadere vragen te stellen. (r.o. 3.2)

COLOFON

AUTEURSRECHT

Op dit document is de Auteurswet van toepassing.

Dit document mag vrij verspreid worden mits onverkort en voorzien van de originele voor- en achterpagina/-omslag met onverkorte vermelding van het gestelde in dit colofon.

Delen uit dit rapport mogen overgenomen en verspreid worden onder vermelding van:
"Overgenomen uit het rapport 'Horen en beslissen bij verstandelijke en psychische beperkingen' van stichting Gave, september 2020. Dit rapport kan gedownload worden van www.juridisch.gave.nl."

JURIDISCHE ONDERSTEUNING GAVE

Stichting Gave verlangt ernaar dat de vluchtelingen die naar ons land komen, worden gezien en geliefd. Gave is een interkerkelijke organisatie, die kerken en christenen bewust maakt van de bijbelse roeping om vluchtelingen gastvrij te ontvangen. De afdeling juridische ondersteuning geeft advies aan kerken en vrijwilligers aangaande vragen die liggen op het terrein van het vreemdelingenrecht. De afdeling biedt ook ondersteuning aan christenen die asiel aanvragen op grond van vrees voor geloofsvervolgung.

Stichting Gave

Marie Curiestraat 35
3846 BW Harderwijk

T 0341 - 460 328

www.gave.nl | juridisch@gave.nl

IBAN NL85 INGB 0006 9900 56

